

Taloushallinnon haasteet rekisteröidyssä yhdistyksessä rahastonhoitajan näkökulmasta

Jori Kuvaja

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Opinnäytetyö

2024

Tiivistelmä

Tekijä(t) Jori Kuvaja
Tutkinto Tradenomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Taloushallinnon haasteet rekisteröidyssä yhdistyksessä rahastonhoitajan näkökulmasta
Sivu- ja liitesivumäärä 37 + 1
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia rekisteröityjen yhdistysten taloushallinnossa esiintyviä haasteita, joita yhdistyksissä toimivat vapaaehtoiset rahastonhoitajat saattavat kohdata tehtävissään yhdistyshallinnossa. Ongelmaa lähestyttiin tutkimalla lisäksi, miten vastuu taloushallinnosta jakautuu yhdistyksissä, millaisia käytännön toteutustapoja yhdistyksillä on taloushallinnon järjestämiselle ja miten rekisteröidyt yhdistykset huomioivat taloudellisen vastuun. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii rekisteröity yhdistys Espoon Kopsu Frisbeegolf & Ultimate ry.</p> <p>Opinnäytetyön tietoperusta koostuu kahdesta luvusta. Tietoperustassa käydään läpi rekisteröidyn yhdistyksen ominaisuuksia itsenäisenä oikeushenkilönä ja yhdistyksen hallintoon liittyviä keskeisiä seikkoja. Tietoperusta koostuu pääasiassa aiheeseen liittyvästä lainsäädännöstä ja sitä käsittelevästä kirjallisuudesta. Yhdistyksen ominaisuuksien lisäksi tietoperustassa käsitellään taloushallinnon järjestämistä yhdistyksessä ja siihen liittyviä keskeisimpiä osa-alueita, kuten kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja niiden mahdollisia toteutustapoja. Tietoperustan asiat pyritään esittämään siten, että ne ovat ymmärrettävissä myös ilman aiempaa kokemusta yhdistyksistä tai niiden taloushallinnosta.</p> <p>Opinnäytetyön empiirisen osan tutkimus toteutettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä. Aineiston keräämiseksi opinnäytetyötä varten haastateltiin neljää rahastonhoitajaa eri yhdistyksistä. Haastattelut toteutettiin maaliskuun 2024 aikana. Haastateltavat valittiin tutkimukseen tarkoituksenmukaisesti ja valitussa näytteessä pyrittiin huomioimaan vapaaehtoinen, ei-ammattimainen taloudenhoito. Tutkimustulosten esittelyssä haastateltavat ja heidän edustamansa yhdistykset on pidetty nimettöminä.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella suurimpia haasteita yhdistyksen taloushallinnossa aiheuttavat rahastonhoitajien vähäinen kokemus ja perehdytyksen sekä siihen liittyvän materiaalin puuttuminen. Muita haasteita rahastonhoitajille tuottivat myös taloushallinnon järjestelmien puutteet ja manuaalisen työn suuri määrä. Rahastonhoitajien suhtautuminen vastuutehtävään on kuitenkin hyvällä tasolla, sillä haasteista huolimatta tutkimukseen osallistuneet rahastonhoitajat kokevat tehtävänsä yhdistyksissä enimmäkseen mielekkääksi. Johtopäätöksenä rekisteröityjen yhdistysten olisi hyvä laatia rahastonhoitajalle opas, sillä kirjallisen taloushallinnon ohjeistuksen laatiminen yhdistykselle helpottaisi merkittävästi uuden rahastonhoitajan tehtävään ryhtymistä. Myös hyvän taloushallinnon tuntemuksen omaavan henkilön valinta yhdistyksen rahastonhoitajaksi on suositeltavaa.</p>
Asiasanat Yhdistykset, rahastonhoitajat, taloushallinto

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma	2
1.2	Opinnäytetyön rakenne ja rajaukset	2
1.3	Toimeksiantajan esittely	3
2	Yhdistystoiminta	4
2.1	Yhdistyksen perustaminen ja säännöt	5
2.2	Jäsenyys yhdistyksessä	6
2.3	Päätöksenteko ja vastuut yhdistyksessä	6
2.4	Yhdistystoiminnan rahoitus.....	9
3	Rekisteröidyn yhdistyksen taloushallinto	11
3.1	Taloushallinnon järjestäminen	11
3.2	Kirjanpito	12
3.3	Yhdistyksen verovelvollisuus.....	13
3.4	Rekisteröidyn yhdistyksen tilinpäätös	14
3.5	Toiminnantarkastus	18
4	Empiirinen tutkimus	20
4.1	Tutkimuksen menetelmät	20
4.2	Tutkimuksen toteutus	21
4.3	Tutkimusaineiston analysointi.....	22
5	Tutkimustulokset	23
5.1	Rahastonhoitajan valmiudet	23
5.2	Taloushallinnon järjestäminen	25
5.3	Taloudellinen vastuullisuus yhdistyshallinnossa	27
6	Pohdinta.....	30
6.1	Johtopäätökset.....	30
6.2	Kehittämisen- ja jatkotutkimusehdotukset.....	31
6.3	Tutkimuksen luotettavuusarviointi.....	32
6.4	Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi	33
	Lähteet.....	35
	Liitteet.....	38
	Liite 1. Tutkimushaastattelun kysymykset.....	38

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia rekisteröidyn yhdistyksen taloushallinnossa ilmeneviä haasteita, jotka liittyvät vapaaehtoisen rahastonhoitajan tehtäviin. Saatujen tulosten avulla pyritään antamaan toimeksiantajalle kehitysehdotuksia siitä, miten yhdistys voi kehittää omaa taloushallintoaan. Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen erityisesti siksi, että yhdistyshallinnossa toimii paljon vapaaehtoisia vastuuhenkilöitä ja rekisteröidyt yhdistykset ovat merkittävä vaikuttaja muun muassa suomalaisten vapaa-aikaan. Vuonna 2017 54 prosenttia yli 10-vuotiaista suomalaisista osallistui ainakin yhden yhdistyksen toimintaan. (Tilastokeskus 30.8.2018.) Vuoden 2023 loppuun mennessä Suomeen oli rekisteröity 108292 yhdistystä (Patentti- ja rekisterihallitus 2.1.2024). Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry:n (2023) teettämän kyselyn mukaan yhdistystoiminta lisää ihmisten hyvinvointia monin tavoin, esimerkiksi yhteisöllisyyden tunteen luomisella ja tarjoamalla erilaisia harrastusmahdollisuuksia.

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen (2023) kyselyn mukaan vuonna 2023 Pohjois-Karjalassa 78 % toimivista yhdistyksistä vastasi, että niillä ei ole yhtään kokoaikaista työntekijää. Saman kyselyn mukaan 66 % yhdistyksistä vastasi, että niillä ei ole myöskään osa-aikaisia työntekijöitä. Kyselyn perusteella rahoituksen riittävyys oli myös merkittävä ongelma yhdistyksissä. Myös Taavilan (10.2.2023) mukaan yhdistykset toimivat usein vapaaehtoisten voimin, joilla kokemus muun muassa yhdistys- ja taloushallinnon osalta voi olla vähäistä.

Yhdistyshallinnon tehtävät ovat kuitenkin lakisääteisiä, ja siksi jonkun on myös otettava vastuu yhdistyksen taloudenhoidosta. Yhdistyksen taloudesta vastaavaa henkilöä kutsutaan usein rahastonhoitajaksi. Yhdistyksen taloushallinto voi olla myös ammattimaisesti hoidettua esimerkiksi tilitoimiston kautta, mutta se voi tulla yhdistykselle kalliiksi. Taloushallinnon järjestäminen ammattilaisen avulla voi lisätä varmuutta siitä, että taloushallinto tehdään oikein, mutta vastaavasti aiheuttaa yhdistykselle todennäköisesti myös lisää kustannuksia.

Yhdistysoikeutta- ja hallintoa aiheena on käsitelty hyvin vähän Haaga-Helian opintojaksoilla. Halusin kuitenkin oppia yhdistyksistä yhteisömuotona lisää, ja siksi valitsin yhdistystoiminnan opinnäytetyöni aiheeksi. Yhdistyksen kirjanpitoon liittyen on jo tehty useita oppaita, mutta aiheeseen liittyviä tutkimuksia ei löytynyt. Siksi halusin tutkia yhdistyksen taloushallintoon liittyviä ongelmia. Opinnäytetyöstä voivat hyötyä toimeksiantajan lisäksi myös muissa yhdistyksissä toimivat rahastonhoitajat ja muut yhdistyshallinnon aktiivihenkilöt. Taloushallinnon ongelmien kartoitus avaa myös esimerkiksi kiinnostuneille yhdistyksen jäsenille, mitä yhdistyksen rahastonhoitaja todella tekee tehtävässään, millaisia valmiuksia rahastonhoitajalla tulisi olla ja miten rahastonhoitajan tehtäviä voisi helpottaa.

1.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää yhdistyshallintoon liittyviä haasteita erityisesti rahastonhoitajan näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena on nostaa pääongelmat yhdistyksen taloushallinnossa esiin ja antaa kehitysehdotuksia näiden ongelmien ratkaisemiselle.

Opinnäytetyön empiirinen tutkimus toteutettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä, jonka avulla pyritään kartoittamaan yhdistyshallinnossa esiintyviä ongelmia yksityiskohtaisemmalla tasolla, kuin esimerkiksi määrällisellä tutkimuksella olisi mahdollista. Ennako-oletuksena opinnäytetyön empiiristä tutkimusta varten on, että yhdistyksissä taloushallinnon ongelmat luultavasti johtuvat pääasiassa rahastonhoitajien vähäisestä kokemuksesta, sekä ongelmallisista taloushallinnon järjestelmistä.

Opinnäytetyön pääongelma:

Millaisia ongelmia yhdistyksen taloushallinnossa ilmenee?

Opinnäytetyön alaongelmat:

1. Mitkä ovat rahastonhoitajan valmiudet ja vastuut?
2. Miten yhdistyksen taloushallinto on järjestetty?
3. Miten taloudellinen vastuu huomioidaan yhdistyshallinnossa?

1.2 Opinnäytetyön rakenne ja rajaukset

Opinnäytetyö on rajattu käsittelemään pienempiä aatteellisia rekisteröityjä yhdistyksiä, joissa rahastonhoitajana toimii yleensä vapaaehtoinen toimihenkilö. Rajauksen perusteena on tutkimuksen hyödynnettävyys. Suuremmissa yhdistyksissä taloushallinto on yleensä järjestetty ammattimaisen tilitoimiston kautta, joten niissä tutkimuksen tulokset ovat niissä vaikeasti hyödynnettävissä. Laajemman ymmärryksen saavuttamiseksi tietoperustassa kuitenkin esitellään myös esimerkiksi toimihenkilöiden asemaa yhdistyksessä, joita tyypillisesti esiintyy vain suuremmissa yhdistyksissä.

Taulukko 1 Opinnäytetyön peittomatriisi

Alaongelmat	Tietoperustan luku	Tulokset luku	Kysymykset
1. Mitkä ovat rahastonhoitajan valmiudet ja vastuut?	2.1, 2.2, 2.3, 2.4	6.1	1–7
2. Miten yhdistyksen taloushallinto on järjestetty?	3.1, 3.2, 3.4	6.2	8–12

3. Miten taloudellinen vastuullisuus huomioidaan yhdistyshallinnossa?	3.3, 3.5	6.3	13–17
---	----------	-----	-------

Opinnäytetyön tietoperustassa käydään läpi perusteet yhdistystoiminnasta ja yhteisön taloushallinnosta yleisellä tasolla. Koska aiheet itsessään ovat hyvin laajoja, niissä on pyritty välttämään liikaa yksityiskohtiin menemistä. Taloushallinnon kannalta painopiste on rekisteröidyn yhdistyksen taloushallinnon järjestämisessä ja lainsäädännössä. Tietoperusta toimii pohjana tutkimusta varten tehdyille haastattelukysymyksille ja opinnäytetyön tutkimustuloksille.

Tietoperustan ensimmäinen luku käsittelee rekisteröityä yhdistystä itsenäisenä oikeushenkilönä. Tietoperustan ensimmäisessä luvussa kuvataan myös esimerkiksi jäsenten asemaa ja päätöksentekoa yhdistyksissä. Tietoperustan toisessa luvussa käsitellään yhdistyksen taloushallinnon järjestämistä, kirjanpitoa yleisesti, yhdistyksen verotusta sekä tilinpäätöstä ja siihen liittyvää toiminnan-tarkastusta. Opinnäytetyön neljännessä ja viidennessä luvussa esitellään opinnäytetyön empiiristä tutkimusta kuvaamalla tutkimusaineiston keruu- sekä analysointimenetelmiä sekä tutkimuksen avulla saatuja tuloksia. Lopuksi luvussa kuusi kerrotaan tutkimustuloksista tehdyistä johtopäätöksistä, arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta, kirjoittajan opinnäytetyöprosessia sekä omaa oppimista.

1.3 Toimeksiantajan esittely

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii espoolainen vuonna 2017 perustettu urheiluseura Espoon Kopsu Ultimate & Frisbeegolf ry, johon viitataan jäljempänä opinnäytetyössä yhdistyksen lyhen-teellä EsKo ry. EsKo ry:n toiminnan tarkoituksena on frisbeelajien harjoitusten ja muiden lajiakti-viteettien järjestäminen. Yhdistykseen kuuluu noin 30 jäsentä. Yhdistys toimii opinnäytetyön toimek-siantajana, koska yhdistyksen hallinnossa koettiin hyödylliseksi tutkia mahdollisia haasteita, joita yhdistyksen taloushallintoon voisi liittyä. Tutkimustulosten perustella yhdistyksen rahastonhoitajalle voidaan antaa kehitysehdotuksia, joilla yhdistyksen taloushallintoa voisi kehittää. EsKo ry on tyypil-linen esimerkki pienestä yhdistyksestä, jossa kaikki yhdistysaktiivit ovat vapaaehtoisia, ja myös yh-distyksen taloushallinto toteutetaan täysin itsenäisesti. Opinnäytetyön tietoperustassa hyödynne-tään EsKo ry:n sääntöjen avulla käytännön esimerkkejä siitä, mitä yhdistyksen säännöissä voidaan määrätä.

2 Yhdistystoiminta

Yhdistyksellä tarkoitetaan yhteisöä, joka toteuttaa aatteellista toimintaa. Aatteellisuudella tarkoitetaan sitä, että yhdistystoiminnalla ei tavoitella voittoa tai taloudellista etua, vaan yhdistys on olemassa vain sen säännöissä mainittua tarkoitusta varten. Toinen tyypillinen aatteellisen yhteisön muoto on säätiö. (Tomperi 2023a, 80.) Yhdistyksen erottaa säätiöstä se piirre, että säätiöllä ei ole jäseniä. Oikeuden näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että säätiö ei ole varsinaisesti yhteisö, vaikka verotuksellisesti se kuitenkin tulkitaan yhteisöksi. Säätiö on myös itsenäinen oikeushenkilö, ja se on olemassa jotain tiettyä yleishyödyllistä tarkoitusta varten. Säätiön yleishyödyllinen tarkoitus voi olla esimerkiksi lahjoitetun omaisuuden hallinnointi. (Hannula, Kilpinen & Lakari 2015, 13.)

Suomen perustuslain (11.6.1999/731) 13 § määrittelee, että jokaisella on vapaus perustaa yhdistys, pyrkiä ja kuulua yhdistystoimintaan, erota yhdistystoiminnasta tai olla ollenkaan kuulumatta yhdistykseen. Tätä oikeutta kutsutaan yhdistymisvapaudeksi. Yhdistymisvapaus hyödyttää myös yhdistyksiä, sillä se antaa yhdistyksille mahdollisuuden järjestää oma toimintansa vapaasti. Yhdistys voi saada oikeushenkilön aseman rekisteröinnin kautta. Yhdistys voidaan rekisteröidä, kun se täyttää yhdistyslaissa säädetyt määräykset. (Loimu 2013, 21.)

Yhdistys voi myös olla rekisteröimätön, mutta tällöin sen olemassaolo voi olla vaikeasti tunnistettavissa. Rekisteröimättömällä yhdistyksellä ei ole kaikkia samoja velvollisuuksia kuin rekisteröidyllä yhdistyksellä, mutta yhdistyslain määrittelemät määräykset esimerkiksi yhdistyksen toiminta-ajatuksista velvoittavat myös rekisteröimättömiä yhdistyksiä. Rekisteröimätönkään yhdistys ei saa esimerkiksi olla hyvien tapojen vastainen tai sotilaallinen yhdistys. Rekisteröimättömässä yhdistyksessä kuitenkin yhdenvertaisuuden ei ole pakko toteutua eikä yhdistyksen toimintaan liittyviä päätöksiä tarvitse tehdä demokraattisesti. (Loimu 2013, 25–26.) Myöhemmin tässä luvussa käsitellään vain rekisteröidyn yhdistyksen hallintoon liittyviä seikkoja, vaikka asiayhteydessä käytettäisiin vain termiä yhdistys.

Yhdistyslaki käsittelee erityisesti aatteellisen yhdistyksen perustamista ja toimintaa. Aatteellisia yhdistyksiä ovat esimerkiksi hyväntekeväisyisyhdistykset, harrastusseurat, ammattiliitot ja poliittiset puolueet. Joidenkin tiettyjen yhdistysten olemassaolo on laissa määrätty. Tällaisia yhdistyksiä kutsutaan julkisoikeudellisiksi yhdistyksiksi. Julkisoikeudellisilla yhdistyksillä on laissa määrätty tehtävä, eikä yhdistyslaki ei velvoita niitä, ellei kyseistä yhdistystä koskevassa laissa ole toisin määrätty. (Loimu 2013, 28.) Julkisoikeudellisia yhdistyksiä Suomessa ovat esimerkiksi ammattikorkeakoulujen opiskelijakunnat ja Suomen Punainen Risti. (Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932; Laki Suomen Punaisesta Rististä 25.2.2000/238.)

2.1 Yhdistyksen perustaminen ja säännöt

Suomessa aatteellisen yhdistyksen voi perustaa vapaasti yhteistä toimintaa varten. Toiminta ei saa kuitenkaan olla hyvien tapojen eikä lakien vastaista. (Yhdistyslaki 26.5.1989/503 1 §, jäljempänä YhdL.) Yhdistyksen perustamiseksi tarvitaan vähintään kolme luonnollista henkilöä, jotka ovat täytäneet 15 vuotta. Yhdistyksen perustajana voi kuitenkin toimia myös yhteisö, joten esimerkiksi osakeyhtiö, säätiö tai toinen rekisteröity yhdistys voi perustaa yhdistyksen. (Kallio, Kangasniemi, Pöyhönen & Vierros 2013, luku 1.2.2.)

Yhdistyslain mukaan rekisteröidyn yhdistyksen perustamisesta tulee tehdä perustamiskirja (YhdL 7 §). Perustamiskirjaan liitetään yhdistyksen säännöt ja vähintään kolmen yhdistyksen jäseneksi aikovan tulee allekirjoittaa se. Yhdistyksen perustamisen jälkeen Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisteriin tulee tehdä perustusilmoitus, johon yhdistyksen säännöt liitetään. Yhdistyksen rekisteröiminen on kannattavaa, sillä ilman rekisteröimistä yhdistys ei voi vastaanottaa avustuksia ja taloudellisten sitoumusten tekeminen voi olla haastavaa. (Loimu 2013, 33–35.) Yhdistyksestä tulee itsenäinen oikeushenkilö, kun Patentti- ja rekisterihallitus on tarkastanut perustusilmoituksen ja yhdistyksen säännöt, ja se on merkitty yhdistysrekisteriin (Loimu 2013, 44).

Yhdistyslain 8 § mukaan rekisteröidyn yhdistyksen säännöissä on mainittava vähintään:

- Nimi
- Kotikunta
- Yhdistyksen olemassaolon tarkoitus
- Jäsenen velvollisuus maksaa jäsenmaksuja ja muita maksuja
- Hallituksen ja toiminnantarkastajien/tilintarkastajien lukumäärä sekä niiden toimikausi
- Tiedot tilikauden kestosta ja sen alkamisesta/päätymisestä
- Ajankohta, jolloin päätetään hallituksen, toiminnantarkastajien/tilintarkastajien valinnasta, tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä (Sääntömääräinen kokous)
- Yhdistyksen kokouksen koollekutsumistapa ja missä ajassa se kutsutaan
- Menettely tilanteessa, jossa yhdistyksen puretaan tai lakkautetaan.

Yhdistyksen säännöt antavat yhdistyksille tietyissä rajoissa vapauden päättää omista asioistaan. Säännöissä on oltava mainittuna lakisääteiset asiat, mutta usein yhdistysten säännöissä on mainittu myös muita asioita, kuten jäsenten velvollisuudet, hallituksen tehtävät tai yhdistyksen nimenkirjoitusoikeus. (Loimu 2013, 41.)

Yhdistyksen jäsenien velvollisuudet yhdistyksessä perustuvat yhdistyslakiin ja yhdistyksen sääntöihin. Yhdistyksen jäsenellä ei ole muita velvollisuuksia, kuin mitä yhdistyksen säännöt ja

yhdistyslaki velvoittavat. Ongelmatilanteiden välttämiseksi yhdistyksen on syytä määritellä riittävän tarkat perusteet esimerkiksi jäsenyyden hyväksymiselle tai jäsenen erottamiselle. Kokouksessa hyväksyttävien sääntöjen lisäksi yhdistys voi ohjata toimintaansa yleisillä ohjeilla. (Kallio ym. 2023, luku 1.2.2.)

2.2 Jäsenyys yhdistyksessä

Rekisteröidyn yhdistyksen jäsenyyteen sovelletaan samoja ehtoja kuin perustamiseen. Jäsenenä voi olla luonnollinen henkilö, yhteisö tai säätiö. (YhdL 10 §.) Yhdistyksen jäsenistä pidetään luetteloa, johon merkitään jäsenen koko nimi ja kotipaikka (YhdL 11 §). Yhdistyksen jäsenellä on oikeus tietää hänestä rekisteriin merkityt tiedot hänen niin vaatiessaan. Jäsenen oikeuksia yhdistyksessä ei ole lueteltu yhdistyslaissa, ja niistä ilmoitetaan harvoin myöskään yhdistyksen säännöissä. Yhdistyksen jäsenen keskeisimpiä oikeuksia ovat kuitenkin yhdistystoimintaan osallistuminen ja päätöksentekoon vaikuttaminen äänestämällä yhdistyksen kokouksissa. (Kallio ym. 2023, luku 1.2.4)

Yhdistyksen jäseneksi voi liittyä ilmoittamalla siitä kyseiselle yhdistykselle. Yhdistyksen säännöissä voidaan määritellä perusteet jäseneksi hyväksymiselle. (YhdL 12 §.) Yhdistyksen jäseneksi voi myös liittyä konkludenttisesti. Konkludenttinen jäsenyys voi syntyä osallistumalla pitkään yhdistyksen toimintaan ja täyttämällä jäseneltä edellytetyt velvollisuudet, vaikka virallista jäsenhakemusta ei olisi ikinä tehty. Tällainen tilanne olisi myös mahdollinen myös silloin, kun yhdistyksen hallitus ei ole käsitellyt jäseneksi pyrkivän hakemusta, mutta jäsen on silti maksanut jäsenmaksunsa ja osallistunut yhdistyksen kokouksiin. (Loimu 2013, 46.)

Rekisteröidyn yhdistyksen jäsen voi erota yhdistyksestä ilman erillistä syytä, eli perusteluja eroamiselle tarvitse esittää. Yhdistyksestä eroaminen tapahtuu tekemällä kirjallinen ilmoitus hallitukselle tai hallituksen puheenjohtajalle. (YhdL 13 §.) Erosta voi ilmoittaa myös yhdistyksen kokouksessa, jolloin siitä tehdään merkintä kokouspöytäkirjaan. Yhdistyksestä eroaminen astuu voimaan yleensä saman vuoden lopussa, jolloin eroilmoitus on tehty. Eroaika ei saa olla vuotta pidempi ilmoituksen tekohetkestä. (Kallio ym. 2023, luku 1.2.4.) Yhdistyksen jäsen voidaan myös erottaa yhdistyksestä. Erottamisen syynä voi olla jäsenmaksun laiminlyönti, yhdistyksen vahingoittaminen tai jäsenehtojen rikkominen. (YhdL 14 §.) Erottamisesta päätetään yhdistyksen kokouksessa, ellei säännöissä mainita toisin. Myös yhdistyksen hallitus voi päättää jäsenen erottamisesta, mikäli yhdistyksen säännöissä on niin mainittu. (YhdL 15 §.)

2.3 Päätöksenteko ja vastuut yhdistyksessä

Yhdistyksessä päätösvaltaa käyttävät sen jäsenet. Yhdistyksessä kaikilla jäsenillä on yhtäläinen äänioikeus, eli lähtökohtaisesti jokaisella yhdistyksen jäsenellä on yksi ääni. Tästä voidaan kuitenkin poiketa yhdistyksen säännöissä. (YhdL 25 §.)

Yhdistyksen jäsenet käyttävät päätösvaltaa yhdistyksen kokouksessa. Kokouksessa päätetään yhdistyksen toimintaan liittyvistä merkittävistä asioista, kuten yhdistyksen sääntöjen muuttaminen, vastuuvapauden myöntäminen hallitukselle ja tilinpäätöksen hyväksymisestä. (Loimu 2013, 67–68.) Yhdistyksen kokouksella on ylin päätäntävalta yhdistyksessä. Yhdistyksen säännöissä määrätään siitä, milloin yhdistyksen kokouksia pidetään. Tyypillistä kuitenkin on, että yhdistyksellä on esimerkiksi sääntömääräinen kevät- ja syyskokous. Yhdistyksessä voidaan myös pitää ylimääräisiä kokouksia, jos sääntömääräisessä kokouksessa niin päätetään, hallitus katsoo sen aiheelliseksi tai kymmenesosa yhdistyksen jäsenistä vaatii sitä. (Kallio ym. 2023, luku 1.2.3.2.) Yhdistyksen kokoukseen voi osallistua paikan päällä tai etänä. Jäsenen oikeudesta käyttää päätösvaltaa kokouksessa etäyhteyden kautta määrätään yhdistyksen säännöissä erikseen. (YhdL 17 §).

Yhdistyksellä tulee olla hallitus, johon kuuluu vähintään kolme jäsentä. Yhdistyksen hallituksella pitää olla myös puheenjohtaja. (YhdL 35 §.) Hallitus toimii myös yhdistyksen edustajana, mutta on kuitenkin yhdistyksen kokouksen alainen. Päätöksenteko jakautuu yhdistyksessä niin, että yhdistyksen kokouksessa jäsenet käyttävät päätösvaltaa ja hallitus toimeenpanovaltaa, eli toteuttaa jäsenten tekemät päätökset. (Loimu 2013, 163.) Hallituksen koolle ei ole määritelty laissa ylärajaa, mutta yhdistyksen säännöt määräävät siitä. Sopivana hallituksen kokona Loimu (2013, 155) pitää 6–7 jäsentä, koska silloin hallituksella on riittävästi edustajia, mutta myös keskustelu pysyy järkevänä.

Yhdistyksen hallitus valitaan yhdistyksen kokouksessa. Yhdistyksen hallituksen toimikaudesta ja sen pituudesta määrätään yhdistyksen säännöissä. Hallituksen toimikausi kestää pienemmissä yhdistyksissä yleensä 1-2 vuotta. Hallitus voi erota joko kokonaan toimikauden päättyessä erovuorossa olevat hallituspaikat saattavat vaihdella niin, että vain osa yhdistyksen hallituksesta eroaa kerralla. Jotta yhdistys säilyttäisi tasa-arvon jäsenten välillä, ei hallituksen toimikausi voi olla kohtuuttoman pitkä. (Loimu 2013, 159-160.)

Yhdistyslain mukaan yhdistyksen hallituksella on oltava puheenjohtaja (YhdL 35 §). Hallituksen puheenjohtaja voi olla vapaaehtoinen tai palkattu toimihenkilö. Puheenjohtajalla ei ole muodollisesti enempää oikeuksia kuin muillakaan yhdistyksen jäsenillä, eli hänellä ei ole esimerkiksi määräysvaltaa yhdistyksen hallitukseen tai muihin jäseniin. (Loimu 2013, 181–182.) Yhdistyslaki asettaa yhdistyksen hallituksen puheenjohtajalle tiettyjä vaatimuksia. Puheenjohtaja ei saa olla vajaavaltainen, eli hänen on oltava 18 vuotta täyttänyt. Puheenjohtaja ei myöskään muiden hallituksen jäsenten tavoin saa olla konkurssissa ja hänen on asuttava Suomessa, ellei Patentti- ja rekisterihallitus ole myöntänyt siihen poikkeuslupaa. (YhdL 6:35§.) Yhdistyksen hallituksen puheenjohtajalla on yksin edustamisoikeus eli nimenkirjoitusoikeus yhdistyksessä, ellei yhdistyksen säännöissä ole määrätty useampia nimenkirjoittajia. Yhdistyksessä nimenkirjoittajalla tarkoitetaan sellaista henkilöä,

joka voi edustaa yhdistystä ja tehdä yhdistystä sitovia sopimuksia. (Patentti- ja rekisterihallitus 19.9 2019).

Yhdistyksellä ei voi olla sellaisia hallinnollisia elimiä, jotka voisivat ohittaa yhdistyksen kokouksen tai hallituksen valtuudet. Yhdistyksellä voi olla esimerkiksi valiokuntia tai toiminnanjohtaja, mutta ne toimivat hallituksen alaisuudessa. Suuremmissa yhdistyksissä saattaa olla useampia hallinnollisia tasoja, mikäli kyseessä on esimerkiksi urheiluseura, jossa on useita joukkueita. Yhdistyksen organisaatioon voi kuulua myös palkattuja toimihenkilöitä, joiden toimintaa toiminnanjohtaja tyypillisesti ohjaa. Yhdistykseen voi kuulua myös jaostoja, jotka ovat rakenteeltaan rekisteröimättömien yhdistyksien kaltaisia. (Halia & Tarasti 2017, 535—540.)

Yhdistyksessä vastuuvapauden myöntämisellä tarkoitetaan sitä, että yhdistyshallinnosta vastuullisilta henkilöiltä ei tulla vaatimaan vahingonkorvauksia. Vastuuvapaus myönnetään päättyneen tilikauden jälkeisessä yhdistyksen kokouksessa. Vastuuvapauden myöntämisen jälkeen siitä tulee sitova, eikä sitä jälkikäteen voi enää perua. Vastuuvapautta voidaan kuitenkin käsitellä uudelleen, mikäli myöhemmin tulee ilmi jokin seikka, joka olisi voinut vaikuttaa sen myöntämiseen, mutta se ei ollut tiedossa vastuuvapauden myöntämishetkellä. (Loimu 2013, 151.)

Väärinkäytökset rekisteröityjen yhdistysten hallinnossa eivät ole täysin poikkeuksellisia. Korkeimman oikeuden oikeuskäytännössä KKO: 2001:111 käsiteltiin tapausta, jossa yhdistys antoi yksityishenkilölle merkittävän summan rahaa lainaksi. Henkilö osoittautui myöhemmin maksukyvyttömäksi, mistä aiheutui yhdistykselle merkittävää taloudellista vahinkoa. Ratkaisussa käsiteltiin muun muassa sitä, että päätösvalta lainan antamisesta olisi kuulunut yhdistyksen kokoukselle, eikä hallitus olisi saanut päättää asiasta. Lopulta hallituksen puheenjohtaja joutui korvausvelvolliseksi, koska hän oli ollut päävastuussa lainan antamisesta. Kyseisessä tapauksessa vastuuvapaus hallitukselle oli myönnetty, mutta se ei estänyt kanteen tekemistä, koska yhdistyksen kokouksella ei ollut tiedossa kaikkia lainan antamiseen liittyviä seikkoja. (KKO: 2001:111.) Toisessa tapauksessa vuosien 2020–2021 välillä Keski-Suomessa tapahtui myös yhdistystoimintaan liittyvä talousrikos, kun Paratiisisaaret ry:n toiminnanjohtaja kavalsi yhdistyksestä yli 24 tuhatta euroa. Summa käsitti koko yhdistyksen varallisuuden. Teosta epäilty henkilö toimi rikoksen tekohetkellä myös yhdistyksen rahastonhoitajana ja hallituksen jäsenenä. (Lassuri 7.9.2023.)

Rikollinen tai epärehellinen menettely yhdistystä vastaan voi johtaa vahingonkorvausvelvollisuuden lisäksi myös rikosoikeudelliseen rangaistukseen. Vahingonkorvauksen vaatimisesta päättää yhdistyksen kokous, ellei muita henkilöitä ole valtuutettu tekemään niin. (Loimu 2013, 149.) Yhdistyslain mukaan yhdistyksen hallinnossa toimiva henkilö, kuten hallituksen jäsen, toiminnantarkastaja tai muu yhdistyshallinnon vastuhenkilö on vahingonkorvausvelvollinen, mikäli hän tahallaan tai tuotamuksellisesti eli vahingossa aiheuttaa vahinkoa yhdistykselle. Kanne vahingonkorvauksesta on

nostettava viiden vuoden kuluessa sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana rikkomus on tapahtunut. (YhdL 39 §.)

2.4 Yhdistystoiminnan rahoitus

Aatteellinen yhdistys saa harjoittaa liiketoimintaa ja muuta taloudellista toimintaa, kun yhdistyksen toiminta-ajatus ei ole pääasiassa taloudellinen tai voiton tavoittelu toimintaan osallistuville henkilöille. Taloudellisen toiminnan harjoittaminen siis aatteellisen tarkoituksen toteuttamiseksi on sallittua. Tällaista liiketoimintaa kutsutaan varainhankinnaksi. (Vinnikainen 2023, luku 1.4) Varainhankintaan ja varsinaiseen toimintaan liittyvät tuotot ja kulut raportoidaan rekisteröidyn yhdistyksen tuloslaskelmalla erillisissä ryhmissä. (Tomperi 2023a, 81–83.)

Yhdistyksellä on useita tapoja rahoittaa toimintaansa. Pienillä aatteellisilla yhdistyksillä jäsenmaksut ovat usein yksi merkittävimmistä tulonlähteistä. Esimerkiksi Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry:n (2023) järjestökyselyn mukaan 85 % yhdistyksistä vastasi, että niiden suurin tulojen lähde oli jäsenmaksut. Yhdistyksen säännöt voivat määritellä erilaisia jäsenyystyypppejä. Niitä voivat olla esimerkiksi kannattajajäsenyys, jolla henkilö tai yhteisö voi tukea yhdistyksen toimintaa. Yhdistys voi myös myöntää henkilölle kunniajäsenyyden, johon ei tyypillisesti kuulu velvoitetta maksaa jäsenmaksua. (Loimu 2013, 49.) Esimerkiksi EsKo ry:n sääntöjen mukaan kannattavalla jäsenellä on läsnäolo- ja puheoikeus yhdistyksen kokouksissa, mutta ei äänioikeutta. Seuran kunniajäsenten tai kunniapuheenjohtajan ei tarvitse maksaa yhdistykselle jäsenmaksuja. (EsKo ry 2017.)

Yhdistys voi kerätä rahoitusta itselleen myös pienkeräyksellä. Pienkeräys on tarkoitettu yleishyödyllisen toiminnan rahoittamiseksi. Pienkeräystä ei saa kuitenkaan järjestää pelkästään varallisuuden hankkimiseksi eikä elinkeinotoiminnan rahoittamiseksi, vaan sen perusteena pitää olla esimerkiksi jonkin aatteellisen tavoitteen edistäminen. Pienkeräyksestä on aina ilmoitettava kirjallisesti poliisilaitokselle. Pienkeräyksen avulla yhdistys saa kerätä enintään 10000 euroa ja keräys saa kestää enintään 3 kuukautta. (Poliisi s.a.)

Tapahtumien järjestäminen on myös mahdollinen keino urheiluyhdistyksen varainhankinnalle. Tapahtuman järjestäminen voi olla toisen myös yhdistyksen tapahtumatoimeksiannon toteuttaminen. Esimerkiksi opinnäytetyön toimeksiantaja EsKo ry voi liitokiekkoseurana halutessaan järjestää Suomen liitokiekkoliiton hallinnoimia tapahtumia. Liitokiekkoliitto etsii tapahtumakalenterissaan oleville turnauksille järjestäjiä, joiden järjestämisestä maksetaan yhdistyksille noin 100–500 euroa/turnaus riippuen vaatavuudesta ja sen tasosta. (Suomen liitokiekkoliitto ry 2024.)

Rekisteröidyt yhdistykset voivat saada myös monilta julkisilta yhteisöiltä avustusta. Esimerkiksi Espoossa kaupungilta voi hakea espoolaiselle liikuntaseuralle avustusta liikuntatoiminnan kulujen

kattamiseksi. (Espoon kaupunki s.a.) Avustuksen myöntäjä voi olla myös toinen yhteisö, kuten Mielenterveyden keskusliitto, joka voi jakaa omille jäsenyhdistyksilleen pienavustuksia. (Mielenterveyden keskusliitto s.a.) Molemmissa esimerkkitapauksissa avustusta hakevan rekisteröidyn yhdistyksen on esitettävä riittävät tiedot siitä, että yhdistyksen toiminta ja hallinto on järjestetty asianmukaisesti. (Espoon kaupunki s.a.; Mielenterveyden keskusliitto s.a.)

3 Rekisteröidyn yhdistyksen taloushallinto

Tämä luku käsittelee rekisteröidyn yhdistyksen taloushallinnon kannalta keskeisiä asioita. Luvussa käydään läpi taloushallinnon järjestämistä käytännössä. Luvussa esitellään myös yhdistyksen kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toiminnantarkastusta hyvin yleisellä tasolla. Yhdistysten verovelvollisuus on myös oma alalukunsa osana yhdistysten taloushallintoa, koska yhdistysten verotuksessa on merkittäviä eroja verrattuna esimerkiksi osakeyhtiöihin.

3.1 Taloushallinnon järjestäminen

Yhdistyshallinnossa rahastonhoitajalla tarkoitetaan yhdistyksessä toimivaa henkilöä, joka vastaa mm. yhdistyksen kirjanpidosta, maksuliikenteen hoidosta, talousarvioiden tekemisestä, sekä avustaa esimerkiksi talousarvion tekemisessä. Rahastonhoitajaa voidaan kutsua myös taloudenhoitajaksi. Rahastonhoitaja on yleensä hallituksen jäsen, mutta se voi olla myös tavallinen jäsen tai jopa täysin yhdistyksen ulkopuolinen toimija. Hyviin rahastonhoitajan piirteisiin kuuluu tarkkuus, vastuullisuus ja riittävä perehtyneisyys taloushallinnon asioihin. (Loimu 2013, 192–193.)

Taloushallinnon toteuttamiseksi ei ole vain yhtä oikeaa tapaa, vaan erilaisia ratkaisuja on olemassa runsaasti. Yksinkertaisimmillaan yhdistyshallinnon voi toteuttaa kokonaan itsetehdyn Excel-ohjelmien avulla, mikä on usein edullisin vaihtoehto, mutta sisältää myös riskejä esimerkiksi ymmärrettävyyden ja virheellisyyden suhteen. Yhdistykset voivat mahdollisuuksien mukaan myös hyödyntää erilaisia kirjanpito-ohjelmia ja toiminnanohjausjärjestelmiä taloushallinnossaan. Tarjolla olevissa ohjelmistoissa on paljon eroavaisuuksia esimerkiksi käyttöympäristön kannalta, eli ovatko ne saatavilla vain paikallisella asemalla vai pilvipalvelun kautta millä tahansa laitteella. (Hämäläinen & Lempinen 2018, luku 6.)

Yhteisön koko vaikuttaa siihen, millaisia ratkaisuja se voi käyttää taloushallinnon järjestämisessä. Käytännössä kaikki organisaatiot käyttävät jonkinlaisia sähköisiä järjestelmiä taloushallinnon tukena. Taloushallintojärjestelmiä on olemassa lukuisia erilaisia, ja niitä sovelletaan kunkin organisaation tarpeiden mukaan. Lainsäädäntö asettaa tietyt kehykset taloushallinnon järjestämiselle, mutta kirjanpitovelvollinen yhteisö voi lähtökohtaisesti vapaasti valita järjestelmät, joilla taloushallintoa tehdään. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 31–32.)

Taloushallinto on muuttunut merkittävästi automaation lisääntymisen ja tiedonkulun nopeutumisen kautta. Digitaalisuus taloushallinnossa merkitsee sitä, että kirjanpitoaineisto ja talouden raportointi voidaan tehdä täysin sähköisesti. Taloushallinnon sähköistymisen yksi merkittävimmistä hyödyistä on se, että sitä voidaan tehdä käytännössä mistä tahansa, sillä kaikki tieto on jatkuvasti saatavilla verkossa. (Jormakka, R., Koivusalo, K., Lappalainen, J. Niskanen, M. 2021. 53–54.) Taloushallinto

eri organisaatioissa on sähköistynyt nopeasti jo 2000-luvun alusta alkaen. Kaarlejärvi ja Salminen erottavat sähköisen ja digitaalisen taloushallinnon sillä, että digitaaliselle taloushallinnolle ominaista on jo tietyn tasoinen automaatio, joka osaa tehdä rajattuja tehtäviä perustuen käsittelysääntöihin. Digitaalisesta taloushallinnosta seuraava vaihe on älykäs taloushallinto, jossa robotiikka ja tekoäly kykenevät ratkaisemaan itse myös haastavampia ongelmatilanteita. Mitä paremmin organisaation taloushallinto on automatisoitu, sitä vähemmän siihen kuluu aikaa ja virheiden riski pienenee. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 13.)

3.2 Kirjanpito

Kirjanpitolaki määrää, että yhdistykset ja säätiöt ovat kirjanpitovelvollisia riippumatta niiden toiminnan luonteesta (Kirjanpitolaki 1:1 §, jäljempänä KPL.) Kirjanpitoa järjestettäessä on noudatettava hyvää kirjanpitotapaa. (KPL 1:3 §). Hyvää kirjanpitotapaa ei ole suoraan määritelty lainsäädännössä, mutta sen edellytyksenä on kirjanpitoon liittyvän lainsäädännön ja kirjanpidon yleisten periaatteiden noudattaminen (Tomperi 2023a, 9). Hyvän kirjanpitotavan tukena voi käyttää myös Kirjanpitolautakunnan ohjeita, EU-direktiivejä tai kansainvälistä IFRS-tilinpäätösstandardia. (Räsänen 3.6.2023)

Yhdistyksen kirjanpitoon kuuluu erilaisia liiketapahtumia. Näitä ovat esimerkiksi menot, tulot, rahoituserät sekä siirtyvät erät. Juoksevalla kirjanpidolla tarkoitetaan edellä mainittujen liiketapahtumien kirjaamista. Kirjanpidon yksi keskeisimmistä käsitteistä on tilikausi. Tilikausi on tietty ajanjakso, jonka ajalta yhdistyksen tulosta ja liiketapahtumia tarkastellaan. Tilikauden normaali pituus on 12 kuukautta, mutta se voi olla pidempi tai lyhyempi esimerkiksi silloin, kun tilinpäätösajankohtaa muutetaan. (Tomperi 2023b, 12.) Tilikauden enimmäispituus on 18 kuukautta, mutta lyhintä pituutta sille ei ole määritelty. (KPL 1:4 §.)

Keskeisiä periaatteita rekisteröidyn yhdistyksen kirjanpidossa ovat esimerkiksi hyvän kirjanpitotavan noudattaminen, kahdenkertaisen kirjanpidon toteuttaminen ja audit trailin eli aukottoman kirjausketjun noudattaminen. Aukottomalla kirjausketjulla tarkoitetaan sitä, että tietyn liiketapahtuman kaikki vaiheet ovat selvitetävissä ensimmäisestä kirjauksesta tilinpäätökseen ja veroilmoitukseen asti ja että kirjaukset on tehty aukottomasti kirjanpitoon niin, että esimerkiksi tositteiden, kirjanpidon ja tilinpäätösten välille ei synny ristiriitoja, vaan kaikki nämä ovat selvitetävissä. Aukoton kirjausketju on tärkeässä osassa kaikkien kirjanpitovelvollisten kannalta hyvän kirjanpitotavan noudattamisessa. (Kallio ym. 2023, luku 2.1)

Yhdistyksen tulee tehdä kirjanpito kahdenkertaisen kirjanpitotavan mukaisesti (KPL 1:2 §). Kahdenkertainen kirjanpito tarkoittaa sitä, että kirjanpidossa seurataan erikseen sitä, mikä on rahan lähde ja mihin raha sitä on käytetty. Esimerkiksi rahan lähteenä voi toimia pankkitili, ja rahan

käytön kohteena lähes mikä vain, mitä yhdistys tarvitsee toimintaansa varten. Kahdenkertainen kirjanpito tehdään tileille, jotka ovat kaksipuoleisia laskelmia tuloista, menoista ja rahoituserien muutoksista. Kirjanpitoili tulee nimetä tilillä seurattavan asian mukaisesti. (Tomperi 2023b, 13.) Kirjanpidon kirjausten tulee aina perustua tositteeseen, josta selviää esimerkiksi, mihin rahaa on käytetty ja kuinka paljon. Tositteet päivätään ja numeroidaan järjestyksessä (KPL 2:5 §). Tosite voi siis olla esimerkiksi yhdistyksen saama lasku tai pankin tilioite, jolla liiketapahtuma voidaan varmentaa. Tositteen voi joko saada ulkopuoliselta tai sellainen tulee laatia itse. (Tomperi 2023b, 32.)

Seuraavassa kuvassa (Kuva 1) esitetään tyypillinen kahdenkertaisen kirjanpidon kirjaussarja tiliristikoilla. Ensimmäisessä kirjauksessa yhdistys ensin kirjaa laskun niin, että ostotilille kirjataan meno debet puolelle ja ostovelkatilille sitä vastaava summa kredit-puolelle. Kun yhdistys maksaa toisessa kirjauksessa laskun, joka on aiemmin kirjattu yhdistyksen kirjanpitoon, pankkitilin saldo pienenee kredit-puolelta ja ostovelkatilin saldo puolestaan kasvaa debet-puolella, eli ostovelkatilin saldo palaa nolnaan. Kahdenkertainen kirjanpito perustuu vastaaviin kirjauksiin, ja jokaiseen tapahtumaan liittyy kaksi tilikirjausta. (Tomperi 2023b, 19–21).

<p>1. kirjaus</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%; text-align: center;">Ostotili</td> </tr> <tr> <td style="border-top: 1px solid black;"></td> <td style="border-top: 1px solid black; border-right: 1px solid black; text-align: center;">250</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;"></td> <td style="border-right: 1px solid black; text-align: center;">debet</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;"></td> <td style="border-right: 1px solid black; text-align: center;">kredit</td> </tr> </table>		Ostotili		250		debet		kredit	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%; text-align: center;">Ostovelat</td> </tr> <tr> <td style="border-top: 1px solid black;"></td> <td style="border-top: 1px solid black; border-right: 1px solid black; text-align: center;">250</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;"></td> <td style="border-right: 1px solid black; text-align: center;">debet</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;"></td> <td style="border-right: 1px solid black; text-align: center;">kredit</td> </tr> </table>		Ostovelat		250		debet		kredit
	Ostotili																
	250																
	debet																
	kredit																
	Ostovelat																
	250																
	debet																
	kredit																
<p>2. kirjaus</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%; text-align: center;">Ostovelat</td> </tr> <tr> <td style="border-top: 1px solid black;"></td> <td style="border-top: 1px solid black; border-right: 1px solid black; text-align: center;">250</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;"></td> <td style="border-right: 1px solid black; text-align: center;">debet</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;"></td> <td style="border-right: 1px solid black; text-align: center;">kredit</td> </tr> </table>		Ostovelat		250		debet		kredit	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%; text-align: center;">Pankkitili</td> </tr> <tr> <td style="border-top: 1px solid black;"></td> <td style="border-top: 1px solid black; border-right: 1px solid black; text-align: center;">250</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;"></td> <td style="border-right: 1px solid black; text-align: center;">debet</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;"></td> <td style="border-right: 1px solid black; text-align: center;">kredit</td> </tr> </table>		Pankkitili		250		debet		kredit
	Ostovelat																
	250																
	debet																
	kredit																
	Pankkitili																
	250																
	debet																
	kredit																

Kuva 1 Ostolaskun esimerkkikirjaukset kirjanpidossa (mukaillen Tomperi 2023b, 19–21).

3.3 Yhdistyksen verovelvollisuus

Tuloverolain mukaan yhteisön verovelvollisuuteen vaikuttaa sen yleishyödyllisyys. Yhteisöä pidetään yleishyödyllisenä, kun sen toiminnan tarkoitus on yhteiskunnallisesti yleiseksi hyväksi, sen toiminta ei ole rajattu vain tiettyihin henkilöihin ja se ei tuota taloudellista etua yhteisön toimintaan osallistuville. (Tuloverolaki 30.12.1992/1535 22 §, jäljempänä TVL.) Yleishyödyllisyyttä arvioitaessa on esimerkiksi tutkittava, kuinka laaja osa yhdistyksen toiminnasta on aatteellista. Urheiluseuraa voidaan pitää tyypillisenä yleishyödyllisenä yhteisönä, koska sen olemassaolon tarkoitus on järjestää liikuntaharrastusmahdollisuuksia jäsenilleen. (Halila & Tarasti 2017, 79–81.) Aatteellisen yhdistyksen tulot ovat lähtökohtaisesti verovapaita. Verovapaata tuloa yhdistykselle ovat esimerkiksi

jäsenmaksut, yleishyödyllisen toiminnan avustukset ja lahjoitukset. Myös yhdistyksen järjestämässä tapahtumassa myytävät tavara- ja elintarvikemyynti on verovapaata, koska ne katsotaan varainhankinnaksi. (Verohallinto 1.1.2024.)

Yhdistykselle veronalaista tuloa taas ovat esimerkiksi elinkeinotoiminta ja kiinteistöstä saadut tulot. Mikäli yhdistyksellä esimerkiksi olisi palkattua henkilökuntaa tai se tuottaisi samankaltaisia palveluita kuin samalla alalla toimivat yritykset, olisi silloin kyseessä veronalaista elinkeinotoimintaa. (Verohallinto 1.1.2024.) Myrskyn mainitsemassa esimerkkitapauksessa liikuntaharrastusta edistävän seuran ylläpitämä kioski kaupungin torilla on elinkeinotoimintaa, koska myynti ei tapahdu tuloverolain 23 § mukaisesti yhdistyksen järjestämän tilaisuuden yhteydessä. Kioskin liiketoiminnan kuitenkin ollessa vähäistä verrattuna yhdistyksen muihin tuloihin, urheiluseura voidaan silti tulkita yleishyödylliseksi yhteisöksi. (Myrsky 2014, 74; TVL 23 §)

Elinkeinotuloiksi katsottavien tulojen verotusta lukuun ottamatta yleishyödyllisillä yhteisöillä on verotuksen näkökulmasta kuluttajia vastaava asema. Rekisteröidyt yhdistykset ostavat käyttämänsä tavarat ja palvelut arvonlisäverollisella hinnalla, eivätkä voi tehdä niistä vähennyksiä verotuksessa. (Myrsky 2014, 319.) Jos yhdistyksellä on elinkeinotoimintaa, mutta sen laatu on vähäistä, myöskään elinkeinotuloista ei tarvitse maksaa arvonlisäveroa. Vähäisen liiketoiminnan raja-arvo lain mukaan on vuoden aikana 15 000 euroa. (Arvonlisäverolaki 3 §) Yhteisö voi tästä huolimatta omasta aloitteestaan rekisteröityä verovelvolliseksi, jolloin kaikesta tilikauden aikana tapahtuneesta myynnistä on maksettava arvonlisäveroa. (Myrsky 2014, 319.)

3.4 Rekisteröidyn yhdistyksen tilinpäätös

Yhdistyksen tilinpäätös sisältää vähintään tuloslaskelman ja taseen. Toimintakertomusta ei ole määritelty yhdistyksille pakolliseksi, mutta useissa yhdistyksissä säännöissä on määrätty, että hallitus laatii tilinpäätöksen lisäksi myös toimintakertomuksen. Säätiöiden osalta toimintakertomuksen laatiminen ja sen sisältö on määrätty laissa erikseen. (Kallio ym. 2023, luku 2.4.) Myös Hämääläisen ja Lempisen (2018, luku 5.6) mukaan yleensä yhdistyksen säännöissä määrätään, että yhdistyksen hallitus laatii myös toimintakertomuksen, joka esitetään yhdistyksen kokoukselle tilinpäätöksen vahvistamisesta päättämisen yhteydessä. Opinnäytetyön toimeksiantajayhdistys EsKo ry:n säännöissä esimerkiksi on mainittu, että yhdistyksen hallitus antaa vuosikertomuksen ja luovuttaa sen tilinpäätösaineiston ohella toiminnantarkastajalle ennen sääntömääräistä kevätkokousta. (EsKo ry 2017.)

Kirjanpitolain mukaan yhdistyksen tilinpäätöksen tulee antaa yhdistyksen toiminnasta oikean ja riittävän kuvan. Oikeaan ja riittävän kuvan antamiseen vaikuttaa yhdistyksen toiminnan luonne ja sen laajuus. (KPL 3:2 §.) Tilinpäätöksen antamaa oikeaa ja riittävää kuvaa arvioidaan

olennaisuusperiaatteen avulla. Olennaisuusperiaatteella tarkoitetaan sitä, että jokin asia tilinpäätöksessä on olennainen silloin, kun sen kertomatta jättäminen tai väärin esittäminen tilinpäätöksessä voi merkittävästi vaikuttaa tilinpäätöksen tulkintaan. Olennaisuutta arvioidaan kokonaisuutena, joten vaikka yksittäinen asia olisi tilinpäätöksessä epäolennainen, niiden kokonaisvaikutus on merkitsevä. (KPL 3:2a §.) Olennaisuudesta riippumatta kaikki liiketapahtumat ja muut taloudelliseen tulokseen vaikuttavat asiat on aina kirjattava kirjanpitoon (Tomperi 2023a, 12). Hyvän kirjanpitotavan noudattamista edellyttää, että kirjanpidon yleisiä periaatteita noudatetaan mahdollisimman hyvin. (Tomperi 2023a, 9.)

PMA-asetus eli Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (1753/2015) määrittelee tilinpäätöstietojen laajuuden pien- ja mikroyrityksille. PMA-asetusta sovelletaan myös yhdistyksiin. Yhdistys laatii tilinpäätöksensä PMA-asetuksen mukaisesti, jos yhdistyksen taloudelliset tunnusluvut eivät ylitä PMA-asetuksen määrittelemiä rajoja. Suurin osa yhdistyksistä ovat kokoluokaltaan sellaisia, että ne noudattavat PMA-asetusta tilinpäätöstietojen osalta. (Tomperi 2023a, 80). Tilinpäätös laaditaan lähtökohtaisesti jatkuvuuden periaatteen mukaisesti mikä tarkoittaa sitä, että oletuksena on yhteisön toiminnan jatkuvuus. (Tomperi 2023a, 12.)

Yhdistyksen tilinpäätökseen tuloslaskelma laaditaan PMA-asetuksen mukaisesti. Tuloslaskelma rakentuu niin, että siinä on eritelty määrättyihin ryhmiin kuuluvat tuotot ja kulut. Yhdistyksen tuloslaskelma poikkeaa osakeyhtiön tuloslaskelmasta, koska yhdistyksen talousprosessin perustana on aatteellisen yhdistyksen toiminnan tarkoitus, joka on mainittu yhdistyksen säännöissä. Yhdistyksiä on olemassa kuitenkin paljon eri kokoisia ja eri toimintaan keskittyneitä, joten tuloslaskelmakaavaa voidaan tarvittaessa täydentää. (Tomperi 2023a, 80.) Seuraavassa kuvassa (Kuva 2) esitetään hyvin yksinkertainen esimerkki siitä, miltä yhdistyksen tuloslaskelma voi näyttää.

	Tilikausi 2023	Tilikausi 2022
Varsinainen toiminta		
1. Tuotot	0,00	0,00
2. Kulut	0,00	0,00
Tuotto-/kulujäämä	0,00	0,00
Varainhankinta		
1. Tuotot	0,00	0,00
2. Kulut	0,00	0,00
Tuotto-/kulujäämä	0,00	0,00
Sijoitus- ja rahoitustoiminta		
1. Tuotot	0,00	0,00
2. Kulut	0,00	0,00
Tuotto-/kulujäämä	0,00	0,00
Yleisavustukset	0,00	0,00
Tilikauden tulos	0,00	0,00
Tilinpäätössiirrot		
1. Poistoeron muutos	0,00	0,00
2. Verotusperusteisten varausten muutos	0,00	0,00
3. Konserniavustus	0,00	0,00
Tilikauden yli-/alijäämä	0,00	0,00

Kuva 2. Rekisteröidyn yhdistyksen esimerkkituloslaskelma (mukailen Vinnikainen 2023, luku 3.2.2)

Yhdistyksen varsinaisella toiminnalla tarkoitetaan sen säännöissä kuvattua aatteellisen toiminnan toteuttamista, kuten harjoitusten järjestämistä urheiluseurassa. Esimerkiksi urheiluseuran perimät maksut harjoituksiin liittyen esitetään varsinaisen toiminnan tuottoina, ja harjoitusten järjestämisestä aiheutuvat menot varsinaisen toiminnan kuluina. (Tomperi 2023a, 82.)

Varainhankinta ilmoitetaan tuloslaskelmassa erikseen ja sillä tarkoitetaan eri lähteestä syntyviä kuluja ja tuottoja, kuin varsinaisella toiminnalla. Varainhankinnan tarkoitus on hankkia varoja yhdistyksen varsinaisen toiminnan rahoittamiseksi. Erilaiset myyjäiset, arpajaiset ja lahjoitukset kuuluvat varainhankinnan tuottoihin. Varainhankintaan sisältyvät myös yhdistyksen jäsenmaksut. Edellä mainittujen tulolähteiden menot vastaavasti kirjataan varainhankinnan kuluiksi. (Tomperi 2023a, 84.)

Sijoitus- ja rahoitustoimintaan kirjataan yhdistyksen omistaman sijoitus- ja rahoitusomaisuuden tuotot ja kulut. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuottoja voi olla esimerkiksi yhdistyksen omistamien kiinteistöjen, osakkeiden tai rahastojen tuotot, sekä pankkitilin korkotuotot. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan kuluja taas olisivat esimerkiksi sijoituksista aiheutuneet kulut ja ostolaskuista aiheutuneet viivästyskorot. (Tomperi 2023a, 84.)

Yhdistys voi myös vastaanottaa erilaisia avustuksia. Avustuksen kirjaaminen yhdistyksen tuloslaskelmaan riippuu siitä, mihin tarkoitukseen avustus on myönnetty. Yleisavustuksiin kuuluu

määrittelemättömään yhdistyksen toimintaa varten myönnetyt avustukset. Yhdistys voi saada avustuksia myös johonkin tiettyyn varsinaiseen toimintaan liittyvään hankkeeseen. Silloin avustus merkitään varsinaisen toiminnan tuotoiksi ja kohdistetaan hanketta vastaaviin kuluihin. (Tomperi 2023a, 85.)

Tase on toinen tilinpäätökseen liittyvä laskelma. Taseella tarkoitetaan tilinpäätökseen sisältyvää laskelmaa, jolla kuvataan yhdistyksen omaisuuden ja velkojen määrää. Yhdistyksen tase laaditaan PMA-asetuksessa kuvatun pien- ja mikroyrityksille tarkoitetun tasekaavan mukaisesti, mutta siinä voi olla muutamia lisäyksiä, jotka liittyvät yhdistystoiminnan luonteeseen. Taseen avulla voidaan arvioida yhdistyksen taloudellista tilannetta sen kannalta, paljonko yhdistyksellä on esimerkiksi velkoja ja millainen yhdistyksen maksukyky on. (Hämäläinen & Lempinen 2018, luku 5.3.3.) Taseessa on kaksi puolta, jotka ovat vastaavaa ja vastattavaa. Vastaavaa-puoli esittää tilinpäätöksessä yhteisön varallisuuden, ja vastattavaa-puoli esittää, mistä yhdistyksen rahoitus koostuu. (Tomperi 2023b, 101–102.) Seuraavassa kuvassa (Kuva 3) esitetään rekisteröidyn yhdistyksen yksinkertaistettu tasekaava.

VASTAAVAA

Pysyvät vastaavat

- Aineettomat hyödykkeet
- Aineelliset hyödykkeet
- Sijoitukset
- Omakatteisten rahastojen varat

Vaihtuvat vastaavat

- Vaihto-omaisuus
- Pitkäaikaiset saamiset
- Lyhytaikaiset saamiset
- Rahoitusarvopaperit
- Rahat- ja pankkisaamiset

VASTATTAVAA

Oma pääoma

- Sidotut rahastot
- Vapaat rahastot
- Edellisten tilikausien yli-/alijäämä
- Tilikauden yli-/alijäämä

Tilinpäätössierrojen kertymä

Pakolliset varaukset

Vieras pääoma

- Pitkäaikainen vieras pääoma
- Lyhytaikainen vieras pääoma

Kuva 3. Rekisteröidyn yhdistyksen yksinkertaistettu tasekaava (mukaillen Vinnikainen 2023, luku 3.3.1)

Lisäksi yhdistyksen taseeseen saattaa sisältyä erityisiä tase-eriä, kuten omakatteisia rahastoja sekä sidottuja tai vapaiden rahastojen pääomaa. Omakatteinen rahasto esimerkiksi toimii hyvin samalla tavalla kuin säätiö, mutta esitetään yhdistyksen taseessa erillisenä eränä. Tästä syystä omakatteista rahastoa voidaan kutsua myös epäitsenäiseksi säätiöksi. (Kallio ym. Luku 2.2.5.)

Rekisteröidyssä yhdistyksessä tilinpäätös on tehtävä muiden yhteisöjen tavoin neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä (KPL 3:6 §.) Tilinpäätöksen vahvistamisajankohdasta määrätään yhdistyksen säännöissä (YhdL 1:8 §.) Espoon Kopsu ry:n sääntöjen mukaan tilinpäätös annetaan toiminnantarkastajalle tarkastettavaksi kuukausi ennen seuran kevätkokousta, jossa päätetään tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle (EsKo ry 2017.) Toiminnantarkastajan on annettava lausuntonsa kaksi viikkoa yhdistyksen hallitukselle ennen sitä kokousta, jossa tilinpäätöstä esitetään vahvistettavaksi (Tilintarkastuslaki 3:6 §, jäljempänä TTL.)

Sekä kirjanpito- että tilinpäätösaineisto tulee arkistoida ja säilyttää lain määräämän vähimmäisajan mukaisesti. Kirjanpidon tositteita ja niihin liittyvää kirjeenvaihtoa tulee säilyttää vähintään kuusi vuotta sen vuoden lopusta, jonka aikana tilikausi on päättynyt. Kirjanpitoaineistoa, tililuetteloita, tase-erittelyitä ja tilinpäätösaineistoa tulee säilyttää vähintään kymmenen vuotta. (KPL 2:10 §). Kaikki edellä mainittu kirjanpito aineisto tulee säilyttää niin, että se on luovutettavissa viranomaiselle tai tilintarkastajalle kohtuullisessa ajassa (KPL 2:9 §). Jos esimerkiksi yhdistyksen tilikausi siis päättyisi vuonna 2024, tulisi kirjanpitoon liittyviä tositteita säilyttää vähintään vuoden 2030 loppuun, ja vastaavasti muuta kirjanpitoaineistoa vuoden 2034 loppuun.

Vuoden 2023 alussa päivitetty yhdistyslaki antaa yhdistyksille aiempaa enemmän vapauksia kirjanpidon ja tilinpäätöksen suhteen. Kevennettyä tilinpitoa on voinut soveltaa heinäkuussa 2023 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Jos yhdistys täyttää ehdot tilinpidolle, se voi joko siirtyä käyttämään kevennettyä tilinpitoa, tai jatkaa kahdenkertaista kirjanpitoa kirjanpitolain edellyttämällä tavalla. (Merikanto 1.3.2023.) Yhdistys voi pitää yksinkertaisempaa tilinpitoa, jos yhdistyksen yhteenlaskettujen tulojen ja avustusten määrä on alle 30 000 euroa. Tilinpidossa yhdistyksen tapahtumat pidetään erillään niin, että yhdistyksen toimintaan taloudelliset tiedot ovat selvitettävissä siitä vaivattomasti. Tilinpidon ja siihen liittyvien tositteiden säilytysaika on kuusi vuotta. (YhdL 37a §)

3.5 Toiminnantarkastus

Yhdistyksen mukaan yhdistyksellä on oltava toiminnantarkastaja. Toiminnantarkastajan valitsemisesta määrätään yhdistyksen säännöissä. Yhdistyksellä on oltava kerrallaan vähintään yksi toiminnantarkastaja. Mikäli toiminnantarkastajia valitaan yksi, tulee valita myös varatoiminnantarkastaja. (YhdL 38a §.)

Toiminnantarkastajan sijaan yhdistykselle on valittava tilintarkastaja, jos vähintään kaksi seuraavista tunnuslukujen rajoista ylittyvät (TTL 2:2 §).

- Taseen loppusumma yli 100 000 euroa
- Kokonaistuotot yli 200 000 euroa
- Palveluksessa tilikauden aikana keskimäärin yli 3 henkilöä

Toiminnantarkastajan tehtävä on tarkastaa yhdistyksen talous ja hallinto. Talouden tarkastuksen kannalta olennaista on se, että toiminnantarkastus suoritetaan riittävässä laajuudessa huomioiden yhdistyksen toiminnan luonne. Talouden tarkastamisessa toiminnantarkastaja keskittyy erityisesti varmentamaan, että kirjanpitoon merkityt tapahtumat kuuluvat yhdistykselle, ja että ne on merkitty riittävän tarkasti. Hallinnon osalta tarkoituksena on selvittää, ovatko esimerkiksi yhdistyksen lakisääteiset tehtävät järjestetty asianmukaisesti ja toteutuuko yhdenvertaisuus yhdistyksessä. (Tomperi 2018, 118.)

Toiminnantarkastuksen muita käytännön toimenpiteitä ovat esimerkiksi yhdistyksen kokouksiin liittyvät tarkastukset, hallituksen toimenpiteiden oikeellisuuden tarkistaminen, rahavarojen varmentaminen ja talousarvioiden noudattamisen tarkastaminen. Toiminnantarkastajan tulee suorittaa riittävät tarkastustoimenpiteet saavuttaakseen varmuuden siitä, että yhdistyksen talous ja hallinto on järjestetty asianmukaisesti. (Loimu 2013, 201—204.)

Yhdistyksen toiminnantarkastajana voi toimia vain luonnollinen henkilö, jolla on riittävä tuntemus taloudellisista ja oikeudellisista asioista, jotka ovat tarpeellisia toiminnantarkastajan tehtävässä toimimisen kannalta. Toiminnantarkastajan on oltava riippumaton suorittaessaan rekisteröidyn yhdistyksen toiminnantarkastusta. (YhdL 38a §). Toiminnantarkastaja ei siis voi olla esimerkiksi yhdistyksen hallituksen jäsen tai tämän lähisukulainen, rahastonhoitaja, tai palkattu toimihenkilö. Toiminnantarkastaja voi kuitenkin olla yhdistyksen jäsen, sillä pelkkä jäsenyys ei vaaranna tarkastuksen riippumattomuutta. (Loimu 2013, 198–199.)

4 Empiirinen tutkimus

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyön empiiristä osaa. Luvussa kuvataan tutkimuksen menetelmiä, toteutusta ja tutkimusaineiston analysointia. Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin hyödyntäen laadullista eli kvalitatiivista tutkimusotetta. Varsinaiset tutkimustulokset esitetään omassa luvussa tutkimuksen kuvauksen jälkeen.

4.1 Tutkimuksen menetelmät

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimusotteen avulla pyritään perehtymään yksityiskohtaisesti käsiteltävään aiheeseen. Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on ymmärtää tutkittavaa aihetta tutkimuksen kohteen näkökulmasta. (Puusa & Juuti 2020, 9). Laadullisen tutkimuksen yksi ominaispiirteistä on, että tutkimuksen kohderyhmä ei ole kovin suuri, vaan ajatuksena on tutkia syvällisemmin valitun kohderyhmän ajatuksia tutkimuksen aiheesta. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 71.) Tutkimusotteeksi tähän opinnäytetyöhön valittiin laadullinen tutkimus, sillä sen avulla haluttiin selvittää rekisteröityjen yhdistysten taloushallinnossa ilmeneviä haasteita rahastonhoitajien näkökulmasta, ja haastateltavien omien kokemusten selvittäminen oli tutkimuksen tulosten kannalta tärkeää.

Laadullisen tutkimuksen yleisimpiin aineistonkeruumenetelmiin kuuluvat esimerkiksi haastattelut, kyselyt ja havainnointi. Aineistoa voidaan kerätä myös kokoamalla tietoa tutkimuksen aiheeseen liittyvistä dokumenteista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 62.) Haastattelut ovat aineistonkeräämisen menetelmänä eniten käytettyjä laadullisessa tutkimuksessa. Haastattelua voidaan pitää tavoitteellisena keskusteluna, jossa vuorovaikutus on tärkeässä osassa. (Puusa & Juuti 2020, 99.) Haastattelu sopii laadulliseen tutkimukseen aineistonkeruumenetelmäksi erityisesti siksi, että haastattelun kohderyhmä voidaan valita siten, että kohderyhmällä tiedetään olevan kokemusta tutkittavasta aiheesta. Tällaista kohderyhmän valintaa kutsutaan harkinnanvaraiseksi näytteeksi. (Puusa & Juuti 2020, 101.) Aineistonkeruumenetelmäksi tutkimuksen valittiin haastattelu, koska sitä pidettiin soveltuvana keinona rahastonhoitajien kokemusten kartoittamiseen.

Teemahaastattelu on tutkimushaastattelun laji, jossa tutkija voi ohjata haastattelua, mutta pitää sen kuitenkin samalla joustavana. Teemahaastattelussa haastattelulle on hyvä luoda haastattelurunko, jonka avulla haastattelusta saadaan tutkimusongelmaan kannalta olennaista aineistoa. Teemahaastattelussa haastattelun yksityiskohdat, kuten kysymysten järjestys ja sanamuodot saattavat hieman vaihdella tilanteen mukaan. (Puusa & Juuti 2020, 107—108.) Teemahaastattelun etuja aineiston keräämisen on muun muassa se, että tutkimukseen osallistuva henkilö voi tuoda itse paremmin esille asioita, joihin halutaan saada vastauksia. Teemahaastattelun kautta voidaan käsitellä valmiiksi valittuja teemoja ja esittää tarkentavia kysymyksiä sen perusteella, mitä haastattelun kohteena olevat vastaavat. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 65.) Haastattelulajiksi tämän opinnäytetyön

tutkimukseen tarkentui teemahaastattelu, koska joustavuuden ja selkeän haastattelurungon muodostaminen tukivat opinnäytetyön tutkimustavoitetta.

4.2 Tutkimuksen toteutus

Laadullisessa tutkimuksessa teorialla on merkittävä rooli, koska sen avulla tutkija pystyy ymmärtämään paremmin tutkittavaa ilmiötä. Teoriasta on syytä hyödyntää tutkimuksessa, koska ilman sitä tutkija ei välttämättä tiedä tarkalleen, minkä laista aineistoa tutkimusta varten tulisi kerätä. (Puusa & Juuti 2020, 79.) Tutkimustyö alkoi teoreettisen viitekehyksen suunnittelusta ja kirjoittamisesta. Teoreettisen viitekehyksen ja alaongelmien avulla pyrittiin muodostamaan haastattelukysymykset niin, että niiden avulla pystyttäisiin vastaamaan päätutkimusongelmaan. Haastattelukysymykset löytyvät opinnäytetyön liitteistä (Liite 1). Haastatteluiden kulku eteni haastattelurungon mukaan niin, että alkuun kartoitettiin taustatietoja rahastonhoitajien osaamisesta muutamalla taustakysymyksellä. Sen jälkeen kartoitettiin heidän kokemuksiaan rahastonhoitajana toimimisesta, taloushallinnon järjestämistä yhdistyksissä ja taloudellisen vastuullisuuden teemaan liittyvillä kysymyksillä. Haastatteluiden avulla pyrittiin kartoittamaan mahdollisia ongelmia, jotka liittyvät rekisteröityjen yhdistysten taloushallintoon. Tutkija on itse tehnyt vain vähän yhdistyksen taloushallintoon liittyviä vastuutehtäviä, joten tutkimuksessa pyrittiin mahdollisimman objektiiviseen näkökulmaan, jotta tutkija saisi uusia näkemyksiä aiheesta.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimukseen voidaan valita tarkoituksenmukaisesti henkilöitä, joilla on riittävä ymmärrys tutkittavasta aiheesta tai heillä on siitä tarpeeksi kokemusta. Aineiston koko voi vaihdella tutkimukselle asetettujen tavoitteiden mukaan, eikä tutkimuksen onnistuminen ole kiinni haastateltavien määrästä. (Puusa & Juuti 2020, 81–82.) Tämän opinnäytetyön tutkimusaineiston keräämiseksi haastatteluihin valittiin neljä eri yhdistyksissä toimivaa rahastonhoitajaa, joilla on erilainen koulutustausta ja kokemus rahastonhoitajan tehtävästä. Tutkimukseen valittujen rahastonhoitajien edustamat rekisteröidyt yhdistykset ovat kokoluokaltaan ja luonteeltaan sellaisia, että teoriassa kuka tahansa riittävät taidot ja kiinnostukseen omaava henkilö voisi toimia niissä rahastonhoitajana.

Haastatellut rahastonhoitajat edustavat joko opiskelija- tai urheiluyhdistyksiä. Kohderyhmän valinnan perusteena on mahdollisimman monipuolisen käsityksen muodostaminen rahastonhoitajien kohtaamista haasteista. Haastateltaviin oltiin yhteydessä maaliskuun aikana ja kaikki haastateltavat kertoivat, että voivat mielellään osallistua haastatteluun. Kaikki haastattelut toteutettiin etäyhteyden avulla Discord- ja WhatsApp-puheluiden kautta. Etäyhteydellä toteutetut haastattelut mahdollistivat sen, että tutkijan ja haastateltavien oli helpompaa sovittaa aikataulut yhteen, eikä haastatteluja varten tarvinnut tehdä erityisiä valmisteluja, kuten tilavarauksia tai matkustamista tiettyyn

paikkaan. Haastattelut toteutettiin kokonaisuudessaan maaliskuun 2024 aikana. Kun haastatteluaineisto oli kerätty, alkoi niiden analysointi.

Tutkimusaineiston keräämisvaiheessa tutkija voi valita, litteroiko tutkija tutkimusaineiston sanasta sanaan, vai valikoimalla haastateltavan puheesta keskeiset asiat. Litteroinnin tarkkuus vaihtelee tutkimusten välillä. (Hirsjärvi & Hurme 2022, 145.) Aineiston keräämiseksi haastattelija tallensi haastatteluiden vastaukset haastattelun aikana erillisille Word-tiedostoille. Haastatteluiden vastaukset kirjoitettiin yleismuotoon, sillä sanantarkalla vastausaineiston keräämisellä ei olisi ollut merkitystä tutkimustulosten kannalta.

4.3 Tutkimusaineiston analysointi

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on lähtökohtaisesti aina esiyymmärrys aiheesta, joka vaikuttaa siihen, että täysin objektiivista tutkimusta on hyvin vaikeaa tehdä. Esiyymmärryksellä on vaikutusta esimerkiksi aineiston hankintaan ja sen analysointiin. Laadullisen aineiston analysointi ei ole pelkästään yhtäläisyyksien luokittelua, vaan myös yksityiskohtien hahmottamista kokonaisuudeksi. (Puusa & Juuti 2020, 139.) Tutkimusaineiston analysoinnin tavoitteena oli löytää haastatteluiden vastauksista yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, joiden avulla saataisiin muodostettua käsitys siitä, minkälaisia ongelmia yhdistysten taloushallinnossa ilmenee. Aineiston keräämisen ja analysoinnin aikana tutkija pyrki myös säilyttämään mahdollisimman objektiivisen näkökulman tutkimukseen, jotta se pysyisi mahdollisimman luotettavana.

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysoinnin tavoitteena on muodostaa riittävä käsitys tutkittavasta aiheesta siten, että sen avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä. Vaikka laadullisen tutkimuksen analysointi sisältää monta vaihetta, siihen sisältyvät vaiheet ovat usein päällekkäisiä ja tapahtuvat samaan aikaan. Tutkija siis esimerkiksi tutustuu, pelkistää, luokittelee ja tulkitsee aineistoa jatkuvasti tutkimustyön edetessä. Tutkimusaineistoa tulee pelkistää, jotta sekalaisesta aineisosta saadaan luotua toimiva kokonaisuus (Puusa & Juuti 2020, 143.)

Tutkimusta varten kerätty haastatteluaineisto jaettiin kysymyskohtaisesti niin, että tietty kysymys antaisi vastauksia tutkittavaan alaongelmaan. Tarkempi kysymyksien ryhmittelykuvaus löytyy opinäytetyön peittomatriisista. Tutkimusaineiston analysointivaiheessa kaikkia kerättyjä haastatteluaineistoja verrattiin toisiinsa ja käytiin läpi haastattelurungon kysymysjärjestyksessä. Tutkimustulosten esittelyssä jokaista haastattelurungon kysymystä avataan omissa kappaleissaan ja haastateltavien näkemyksiä tuodaan esille.

5 Tutkimustulokset

Tässä luvussa käsitellään saatuja tutkimustuloksia tutkimusta varten määriteltyjen alaongelmien kautta. Alaluvuissa vastataan tutkimuksen alaongelmiin haastatteluista saatujen vastausten avulla. Alaluvut on jaettu siten, että ne kaikki käsittelevät yhtä tutkimuksen alaongelmaa. Aluksi kartoitettiin rahastonhoitajien valmiuksia hoitaa tehtäviään, jonka jälkeen heiltä kysyttiin rahastonhoitajaan tavallisimpiin tehtäviin liittyviä kysymyksiä.

Haastattelut ja tutkimustulokset on esitetty niin, että haastateltavia tai rekisteröityjä yhdistyksiä, joissa he toimivat rahastonhoitajina, ei ole mahdollista tunnistaa. Tarkoituksena on noudattaa tutkimuseettisiä periaatteita, sillä tunnistetiedot eivät ole tutkimuksen tulosten kannalta olennaisia. Rahastonhoitajat esitetään numeroina niin, että heidän vastauksiaan voidaan yksilöidä ja korostaa tutkimustulosten esittelyssä. Jokaisen alaluvun lopussa on myös taulukko, jossa alatutkimusongelmiin liittyviä keskeisiä vastauksia on tiivistetty. Alla olevassa taulukossa (Taulukko 1) esitellään tutkimukseen osallistuneet rahastonhoitajien yhdistyksen toiminta-ajatus ja millaisella taustalla rahastonhoitajat ovat ryhtyneet tehtäväänsä.

Taulukko 1. Tutkimukseen osallistuneiden rahastonhoitajien tiedot

Rahastonhoitaja	Yhdistyksen tyyppi	Aika rahastonhoitajan tehtävässä	Tausta
Rahastonhoitaja 1.	Opiskelijayhdistys	Alle 3 kk	Kauppatieteellinen koulutus, ostoreskontran työkokemus
Rahastonhoitaja 2.	Opiskelijayhdistys	Alle 3 kk	Ei aiempaa vastaavaa kokemusta
Rahastonhoitaja 3.	Urheiluseura	Noin 1 vuosi	Tietotekniikan koulutus
Rahastonhoitaja 4.	Urheiluseura	Noin 2 vuotta	Laskentatoimen opinnot osana muita opintoja

5.1 Rahastonhoitajan valmiudet

Haastatteluiden alussa kartoitettiin rahastonhoitajien taustoja ja mahdollista kokemusta, josta olisi hyötyä yhdistyksen talouden hoitamisessa. Haastatelluilla rahastonhoitajilla yhteistä oli se, kaikilla

oli vain vähän tai ei lainkaan aiempaa kokemusta, mistä olisi mahdollisesti ollut hyötyä rahastonhoitajan tehtävässä. Rahastonhoitaja 1 kertoi opiskelevansa kauppatieteitä ja hän oli työskennellyt aiemmin ostoreskontran työtehtävissä, mutta kokemus taloushallinnon kokonaisvaltaisesta hoitamisesta käytännössä oli hänenkin osaltansa kuitenkin vähäistä. Rahastonhoitajien kokemus taloushallinnon vastuutehtävässä yhdistyksissä oli noin kolmesta kuukaudesta pisimmillään kahteen vuoteen.

Taustakysymysten jälkeen kysyttiin heidän tyypillisistä tehtävistään. Rahastonhoitajan tehtävät olivat kaikissa yhdistyksissä hyvin samankaltaisia. Rahastonhoitajat tekivät yhdistyksissä esimerkiksi laskutusta, laskujen maksamista, budjetointia, taloudellista raportointia, tilinpäätöksiä, ja muita taloushallintoon liittyviä juoksevia asioita.

Rahastonhoitajaksi haastatellut olivat päätyneet pääsääntöisesti siksi, että yhdistyksissä ei ollut muita vapaaehtoisia tehtävään. Lähes kaikissa tapauksissa kuitenkin taustalla oli jokin aiempi rooli yhdistyksen hallinnossa tai muuten aktiivinen toiminta yhdistyksen jäsenenä. Yhteistä kaikille rahastonhoitajille oli myös, että pääsyy rahastonhoitajaksi ryhtymiselle oli se, että yhdistyksissä ei ollut muita henkilöitä, jotka olisivat halunneet ryhtyä tehtävään. Esimerkiksi rahastonhoitaja 1 kertoi, että hän oli aiemmin toisessa vastuutehtävässä yhdistyksen hallituksessa, mutta siirtyi rahastonhoitajaksi, koska koki sen vievän vähemmän omaa aikaa edelliseen tehtävään verrattuna.

Rahastonhoitajat kokivat vastuutehtävään ryhtymisen alkuun varsin hankalaksi. Yhdessäkään yhdistyksessä ei ollut käytössä varsinaista perehdytysmateriaalia, vaan vastuutehtävä on siirtynyt enimmäkseen suullisen perimätiedon kautta. Vastuutehtävän vaihdokseen liittyen yhdistysten välillä on paljon kulttuurieroja. Ainoastaan rahastonhoitaja 1:n yhdistyksessä perehdytetään perusteellisesti uusi rahastonhoitaja uusiin tehtäviinsä. Rahastonhoitajat 2, 3 ja 4 sen sijaan kertoivat, että heidän perehdytyksensä oli lähes olematon tai heitä ei perehdytetty ollenkaan ja taloushallinnon tehtävät on pitänyt opetella pitkälti itse.

Kun rahastonhoitajilta kysyttiin, mikä heidän mielestään on vaikeinta heidän tehtävissään, vastauksissa oli jonkin verran vaihtelua. Tilinpäätös aiheutti vaikeuksia niin kokeneemmille kuin vähemmän aikaa rahastonhoitajina toimineille henkilöille, jotka tekevät itse yhdistyksensä tilinpäätöksen. Rahastonhoitaja 4:n mielestä tilinpäätöksen lisäksi hankaluuksia aiheuttaa tilinpäätöstietojen kerääminen eri paikoista, sillä yhdistyksen arkisto on melko sekalainen. Rahastonhoitajan 2 yhdistyksessä tilinpäätöksen tekee kattojärjestö, johon yhdistys kuuluu. Hän koki kuitenkin hankalaksi sen, että kattojärjestö hallitsee myös osaa yhdistyksen taloushallinnon prosesseista, mikä on aiheuttanut sen, että esimerkiksi yhdistyksen tilitietoihin pääsy on ollut haastavaa ja hidasta. Rahastonhoitaja 3:n mielestä suurin haaste taloushallinnossa tilinpäätöksen lisäksi on se, että siihen sisältyy liikaa manuaalista työtä, ja vähäinen kokemus taloudenhoidosta hidastaa työtä edelleen.

Erityisen helppona taas vastaajat kokivat rutiinitehtävien tekemisen. Prosessit kuten laskutus ja maksatus olivat kaikissa yhdistyksissä enimmäkseen hyvin järjestettyjä prosesseja. Lisäksi yhdistysten jäsenille tiedottaminen esimerkiksi laskutukseen liittyen koettiin helppona ja toimivana.

Kysyttäessä mielipidettä rahastonhoitajana toimimisesta vastaajat suhtautuivat melko neutraalisti rahastonhoitajan tehtäviin, mutta vallitseva asenne oli haasteista huolimatta positiivinen. Rahastonhoitajan vastuutehtävä koettiin yhdistyksissä enimmäkseen suhteellisen yksinkertaisena tehtävänä, jossa pääsee osallistumaan yhdistyksen toimintaan. Rahastonhoitajan 4 mielestä motivaatiota taloudenhoitoon eniten laskee se, että asioiden opetteluun joutuu käyttämään paljon omaa aikaa.

Seuraavassa taulukossa (taulukko 2) esitetään tutkimuksen ensimmäiseen alaongelmaan liittyviä keskeisimpiä vastauksia rahastonhoitajakohtaisesti. Taulukossa kuvataan rahastonhoitajien mielipidettä heidän perehdytyksestään, suhtautumista rahastonhoitajan tehtäviin ja keskeistä syytä, miten he päätyivät tehtäväänsä.

Taulukko 2. Rahastonhoitajien keskeisimmät vastaukset rahastonhoitajien valmiuksiin liittyen

Haastateltava	Riittävä perehdytys omasta mielestä?	Onko rahastonhoitajana toimiminen mielekäästä?	Miten päädyit rahastonhoitajaksi?
Rahastonhoitaja 1	Kyllä	Neutraali	Aiemmin toisessa hallitustehtävässä
Rahastonhoitaja 2	Ei	Kyllä	Ei muita halukkaita
Rahastonhoitaja 3	Ei hyvä, mutta riittävä	Osittain kyllä	Ei muita halukkaita. Yhdistyksen perustajajäsen
Rahastonhoitaja 4	Ei	Osittain kyllä	Pitkäaikainen yhdistyksen jäsen. Kysyttiin henkilökohtaisesti rahastonhoitajaksi ryhtymistä.

5.2 Taloushallinnon järjestäminen

Tässä alaluvussa käsitellään taloushallinnon järjestämistä rekisteröidyissä yhdistyksissä. Alaluvussa tutkitaan erityisesti taloushallinnon käytännön toteutusta ja siihen liittyviä haasteita.

Tutkimuksen perusteella yhdistyksissä oli useita erilaisia tapoja taloushallinnon järjestämiseksi. Taloushallinnossa rahastonhoitajat käyttävät enimmäkseen taulukkolaskennan ohjelmia ja pilvipalveluita. Muita rahastonhoitajien käyttämiä ohjelmia olivat esimerkiksi Tappio- ja Kitsas-kirjanpito-ohjelmat sekä MyClub-sovellus. Yhteistä näillä kaikilla ohjelmilla on se, että ne ovat joko hyvin edullisia tai kokonaan ilmaisia. Rahastonhoitaja 3 oli tietoteknisen kokemuksen avulla kehittänyt yhdistykselleen oman laskutusohjelman, joka tuottaa esimerkiksi laskujen viitenumerot automaattisesti ja tiliöi laskut niiden muodostamisen jälkeen.

Tutkimustulosten perusteella lähes kaikki rahastonhoitajat kokivat saatavien perinnän esimerkiksi jäsenmaksuihin liittyen ainakin osittain haasteelliseksi. Ongelmia saatavien perinnässä aiheuttivat enimmäkseen manuaalisen työn määrä, sillä ainakin rahastonhoitajan 1 mukaan kaikki jäsenlaskut on lähetettävä vuosittain manuaalisesti. Myös myöhässä olleista laskuista oli hänen mukaansa hädästä ilmoittaa laskun vastaanottajille. Rahastonhoitajan 4 yhdistyksessä taas suurimmaksi ongelmaksi koettiin laskun vastaanottajien haluttomuus maksaa laskuja ajallaan. Laskujen perintää on rahastonhoitajan 3 mukaan yhdistyksessään tehostanut muistutusmaksun käyttöönotto.

Yhdistyksien taloushallinnossa automatiikan ja tekoälyn käyttö havaittiin vähäiseksi. Sitä kuitenkin toivottiin lisää, sillä automaatiotason nostaminen vähentäisi manuaalista työtä, ja oletettavasti myös virheiden määrää. Rahastonhoitaja 4 mainitsi hyödyntävänsä tekoälyä satunnaisesti ideoinnissa esimerkiksi budjetoinnin apuvälineenä, mutta muuta muuten sitä ei hyödynnetty. Kuitenkin rahastonhoitajat 2 ja 3 kertoivat, että heidän yhdistyksissään automaatiotasoa on tarkoitus nostaa tulevaisuudessa.

Tutkimuksessa yhdistysten rahastonhoitajilta kysyttiin myös, onko taloushallinnon tositteiden ja tilinpäätösaineiston arkistointi järjestetty sujuvasti. Kaikissa tapauksissa yhdistysten taloushallinnon arkistointi oli ainakin osittain sähköinen, jolloin tarvittava aineisto säilötään esimerkiksi pilvipalveluun. Rahastonhoitaja 4 kertoi lisäksi, että paperiset tositteet jäävät rahastonhoitajan vastuulle henkilökohtaiseen säilöön, koska osa yhdistyksen laskuista tulee paperisena. Tämä hankaloittaa yhteisen arkiston ylläpitämistä, sillä osa tositteista on sähköisenä ja osa paperisena. Rahastonhoitaja 3 taas kertoi, että osa yhdistyksen kirjanpidon tositteista oli hukkunut rahastonhoitajan vaihtuessa, koska osa paperisista tositteista oli jäänyt vanhalle rahastonhoitajalle. Paperinen arkisto voi osoittautua haasteelliseksi, sillä tositteiden ja tilinpäätösaineiston lakisääteinen pitoaika on varsin pitkä. Rahastonhoitajan 2 yhdistys ei arkistoi tositteitaan ollenkaan itse, koska sekä jäsenlaskutus että arkistointi hoidetaan kattojärjestön kautta, johon kyseinen yhdistys kuuluu.

Yksi rahastonhoitajista totesi vielä taloushallinnon järjestämisestä yleisesti, että kun yhdistyksen kirjanpidon voi käytännössä tehdä kokonaan tilikauden jälkeen ennen tilinpäätöstä, olisi aivan turha maksaa ympäri vuoden toimivasta kirjanpitäjästä.

Seuraavaan taulukkoon (3) on koottu taloushallinnon järjestämiseen liittyvien kysymysten keskeisimmät vastaukset jokaisen rahastonhoitajan osalta. Taulukossa kuvataan yhdistyksien käyttämiä taloushallinnon ohjelmistoja, yhdistyksien saatavien perinnän haasteita ja kirjanpitoaineiston arkistoinnin sähköisyyden tasoa.

Taulukko 3 Taloushallinnon järjestämisen keskeisimmät vastaukset tiivistettynä

Haastateltava	Yhdistyksen käyttämät ohjelmistot	Tuottaako saatavien perintä haasteita?	Arkistoinnin sähköisyystaso
Rahastonhoitaja 1	Excel, pilvipalvelut	Kyllä, laskutus hidasta	Hyvä, täysin sähköinen
Rahastonhoitaja 2	Excel raportointia varten, muut toiminnot kattojärjestöllä	Ei	Täysin sähköinen
Rahastonhoitaja 3	Excel, itse ohjelmoitu laskutusohjelma, Tappio-kirjanpito-ohjelma	Kyllä, laskutus hidasta	Ei kovin hyvä, Osittain sähköinen
Rahastonhoitaja 4	Excel, Kitsas-kirjanpito-ohjelma, MyClub-sovellys	Osittain, jäsenet maksavat usein myöhässä	Osittain sähköinen

5.3 Taloudellinen vastuullisuus yhdistyshallinnossa

Opinnäytetyön empiirisen osan kolmannessa ja viimeisessä alaluvussa tutkitaan sitä, miten vastuu jakautuu yhdistyksessä ja toimiiko yhdistyksen taloushallinto vastuullisten periaatteiden mukaisesti.

Rahastonhoitajilta kysyttiin tutkimuksessa yhdistyksen taloudellisesta seurannasta ja raportoinnista. Rahastonhoitajien välillä oli paljon eroja siitä, miten usein he tarkistavat esimerkiksi yhdistyksen pankkitilin saldon. Tiheimmillään seurantaväli oli kerran viikossa, ja pisin väli saattoi olla jopa kuukausi, riippuen siitä, paljonko yhdistyksellä on tapahtumia vuoden aikana.

Tutkimuksen perusteella taloudellinen vastuu esimerkiksi suunnittelun kannalta jakautuu yhdistyksissä hyvin. Rahastonhoitajat eivät kokeneet missään yhdistyksessä jäävänsä yksin esimerkiksi budjetoinnin kanssa, vaan kaikissa tutkimukseen haastatelluissa rahastonhoitajien yhdistyksissä

hallitusyhteistyö on hyvin toimivaa. Lisäksi rahastonhoitajan 4 yhdistyksessä toimii kaksi rahastonhoitajaa, jolloin myös vastuu taloushallinnon juoksevista asioista jakautuu paremmin.

Tutkimuksessa kartoitettiin myös rahastonhoitajien tietoisuudesta noudattaa taloushallintoon liittyviä lakeja ja määräyksiä. Kaikki rahastonhoitajat totesivat, että epävarmuustilanteissa on saanut apua esimerkiksi hallitukselta tai toiminnantarkastajalta. Kuitenkin rahastonhoitajat 3 ja 4 kertoivat haastattelun aikana havahtuneensa ajatukseen siitä, että olisi ehkä hyvä tutkia taloushallinnon säädöksiä hieman lisää, sillä he eivät olleet ajatelleet asiaa juurikaan, ennen kuin se tuli haastattelussa puheeksi.

Tilinpäätöksen laatiminen oli myös yksi tutkimuskysymysten teemoista, jotka liittyvät taloudelliseen vastuullisuuteen yhdistyksen hallinnossa. Tilinpäätös liittyy tähän tutkimuksen alaongelmaan siksi, että sen tarkoitus on antaa yhdistyksen toiminnasta oikea ja riittävä kuva, jotta esimerkiksi yhdistyksen kokous ja tarvittaessa myös ulkopuoliset sidosryhmät voivat tulkita yhdistyksen taloudellista tilannetta. Tutkimustulosten perusteella tilinpäätös oli haastava taloushallinnon osa-alue kaikissa yhdistyksissä. Rahastonhoitajia yhdisti se, että kokemusta yhdistyksen tilinpäätöksestä ei ollut tai se oli hyvin vähäistä. Myös pidempään toimineella rahastonhoitajalla tilinpäätös tuotti haastattelun mukaan edelleen haasteita. Kokemattomuus tilinpäätöksestä voi kuitenkin tuottaa haasteita, kun se tulee yhdistyksissä ajankohtaiseksi.

Tilinpäätöksessä erityisen haasteelliseksi koettiin tilinpäätöksen laadinta kauan tilikauden tapahtumien jälkeen. Ongelmatilanteissa esimerkiksi rahastonhoitaja 4 koki puuttuvien tositteiden ja virheellisten tapahtumien selvittäminen tilinpäätösajankohtana vaikeaksi. Tilinpäätöksen tekemistä rahastonhoitajien kannalta kuitenkin helpotti esimerkiksi se, että yhdelläkään yhdistyksellä ei ollut tilinpäätöksessään erityistä käsittelyä vaativia eriä, kuten omakatteisia rahastoja tai sijoitettua varallisuutta.

Toiminnantarkastajan rooli koettiin hyödylliseksi ja kaikki tutkimukseen osallistuneet rahastonhoitajat olivat sitä mieltä, että yhteistyö toiminnantarkastajan kanssa on ollut hyvin sujuvaa. Toiminnantarkastaja on osannut neuvoa tarvittaessa rahastonhoitajia esimerkiksi siitä, miten tietyt asiat tilinpäätöksessä tulisi tehdä ja miten yhdistyksen arkisto tulisi järjestää niin, että sieltä löytää mahdollisimman helposti etsimänsä kirjanpitoaineiston.

Lisäksi tutkimuksessa kartoitettiin vielä muita mahdollisia riskejä tai ongelmia, joita he olisivat mahdollisesti kohdanneet tehtävissään. Rahastonhoitaja 3 koki pankin kanssa asiain erityisen hankalaksi eräässä tilanteessa, jossa rahastonhoitaja vaihtui yhdistyksessä. Tilinkäyttöoikeuksien siirtäminen toiselle henkilölle oli hyvin vaikea ja pitkä prosessi. Toisessa yhdistyksessä

rahastonhoitaja 2 kertoi, että kattojärjestön kanssa kommunikointi koettiin haasteelliseksi, kun yhdistyksen taloushallinnon prosessit on osittain jaettu kattojärjestön kanssa.

Seuraavassa taulukossa esitetään viimeiseen alaongelmaan liittyvien kysymysten keskeisimpiä vastauksia. Taulukosta voidaan havaita muun muassa, että kaikkien rahastonhoitajien mielestä vastuu yhdistyksen taloushallinnosta jakautuu kaikkien osalta hyvin. Taulukossa esitetään myös jokaisen rahastonhoitajan taloudellisen tilanteen seurantaväliä.

Taulukko 4 Rahastonhoitajien keskeisimmät vastaukset taloushallinnon vastuullisuuteen liittyen

Haastateltava	Jakautuuko taloudellinen vastuu hyvin?	Koetko tilinpäätöksen laadinnan haasteelliseksi?	Taloudellisen tilanteen seurantaväli
Rahastonhoitaja 1	Kyllä	Ei kokemusta	Aina kun tulee uusia tapahtumia
Rahastonhoitaja 2	Kyllä	En	Noin kerran viikossa
Rahastonhoitaja 3	Kyllä	Ei kokemusta	Kerran kuukaudessa
Rahastonhoitaja 4	Kyllä	Osittain	1–2 viikon välein

6 Pohdinta

Opinnäytetyön viimeisessä luvussa käydään läpi tutkimustuloksista vedettyjä johtopäätöksiä. Luvussa käsitellään myös tutkimuksen luotettavuuden arviointia, jatkotutkimusehdotuksia sekä kirjoittajan opinnäytetyöprosessin ja oppimisen arviointia.

6.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, millaisia haasteita esiintyy rekisteröityjen yhdistysten taloushallinnossa. Tutkimuksessa määriteltyjen alaongelmien kautta selvitettiin myös, miten vastuu jakautuu yhdistyksissä, miten taloushallinto yhdistyksissä on käytännössä järjestetty ja miten taloudellinen vastuullisuus on huomioitu yhdistyshallinnossa. Alaongelmien avulla pystyttiin saamaan tarkempia vastauksia myös varsinaiseen tutkimusongelmaan.

Tutkimusten perusteella rahastonhoitajilla on kohtalaiset valmiudet rahastonhoitajan tehtävien hoitamiseksi. Vaikka taloushallinnon kokemus heillä muuten oli vähäistä, ovat he kuitenkin selvinneet tehtävistään ilman suurempia ongelmia. Rahastonhoitajan valmiuksia yhdistyksessä olisi mahdollista lisätä esimerkiksi alan työkokemuksen tai koulutuksen kautta. Myös selkeämmät taloushallinnon prosessit ja hyvä perehdytys lisäävät rahastonhoitajan valmiuksia. Rahastonhoitajien tehtäviin todettiin kuuluvan tyypilliset taloushallinnon tehtävät, kuten budjetointi, rahaliikenteen hallinta, kirjanpito ja tilinpäätös. Kaikki rahastonhoitajat tiesivät hyvin, mitä heidän toimenkuvaansa yhdistyksessä kuuluu.

Tutkimustuloksissa tulee esiin se, että yhdistysten taloushallinto näissä tapauksissa pyritään järjestämään melko kustannustehokkaasti, jotta yhdistyksillä jäisi enemmän resursseja niiden aatteellisen tarkoituksen toteuttamiseksi. Kulujen säästäminen näkyy yhdistyksissä siten, että kaikki haastateltavat rahastonhoitajat olivat vapaaehtoisia. Kustannukset vaikuttivat myös valittuihin ohjelmitoihin, joilla yhdistyksen taloushallinto on järjestetty, koska ne ovat kaikki käytännössä ilmaisia tai hyvin edullisia. Toistaiseksi yhdistyksissä nykyiset toimintatavat on havaittu suhteellisen toimiviksi, joten lisäresurssien suuntaamista taloudenpitoa varten ei ole katsottu tarpeelliseksi.

Yhdistyksen hallinnossa vastuu taloudesta jakautui rahastonhoitajien mielestä hyvin. Rahastonhoitajat eivät olleet jääneet yksin tehtäviensä kanssa ja ongelmatilanteissa muilta yhdistyksen hallituksen jäseniltä on saanut apua. Käytännön tehtävissä rahastonhoitajien suurimpia haasteita tuottivat manuaalisen työn määrä, tilinpäätöksen tekeminen ja yhdistyksen saatavien perintä esimerkiksi jäsenlaskuihin liittyen. Yhdistyksissä myös toiminnantarkastajan rooli koettiin hyödylliseksi. Toiminnantarkastaja on usein rahastonhoitajaa taloushallinnon asioiden suhteen kokeneempi henkilö, ja toiminnantarkastajalta on rahastonhoitajien mukaan useissa tapauksissa voinut kysyä, miten jokin

asia kirjanpidossa tai tilinpäätöksessä on pitäisi tehdä. Yhdistyksissä yhteistyö toiminnantarkastajien kanssa on rahastonhoitajien mukaan ollut sujuvaa.

Tutkimuksen pääongelmaksi oli määritelty, millaisia haasteita yhdistyksen taloushallinnossa ilmenee rahastonhoitajan näkökulmasta. Suurimmiksi haasteiksi voidaan tutkimustulosten perusteella todeta, että rahastonhoitajien suhteellisen vähäinen kokemus ja perehdytysprosessin puuttuminen tuottavat eniten vaikeuksia yhdistyksen taloushallinnossa. Muita rahastonhoitajan tehtäviin yhdistyksen taloushallinnossa vaikuttavia haasteita ovat manuaalisen työn paljous, arkistojen sekalaisuus ja maksusaatavien kerääminen yhdistyksien jäseniltä.

6.2 Kehittämisen- ja jatkotutkimusehdotukset

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että rahastonhoitajille tehtävässä aloittaminen on ollut jokseenkin haasteellista siksi, että heitä ei ole perehdytetty tehtäviinsä riittävän hyvin eikä valmista aineistoa uudelle rahastonhoitajalle ole ollut. Olisi siis suositeltavaa, että kaikissa yhdistyksissä otettaisiin paremmin huomioon hallituskauden jälkeinen siirtymä valmistelemalla esimerkiksi kirjalliset ohjeet uudelle rahastonhoitajalle. Suullinen ohjeistus, jos sitä ylipäättäen on, jättää mahdollisuuden riskeille, että esimerkiksi virheiden määrä kirjanpidossa kasvaa, koska uusi rahastonhoitaja ei luultavasti voi muistaa kaikkea rahastonhoitajan tehtäviin kuuluvia seikkoja.

Rahastonhoitajien tietoisuutta vastuistaan tehtävissään olisi myös syytä lisätä. Rahastonhoitajien olisi hyvä tiedostaa, että he voivat olla henkilökohtaisessa vastuussa yhdistykselle aiheutetusta vahingosta. Rahastonhoitajan tehtävään sisältyy paljon vastuuta ja lain näkökulmasta velvoittavia seikkoja on paljon. Vastuutehtävien laiminlyönti voi pahimmillaan johtaa rikosoikeudelliseen vastuuseen, ja siksi on tärkeää, että rahastonhoitajat yhdistyksissä ottavat tehtävänsä tosissaan.

Tutkimuksissa havaittiin myös, että käytännössä kaikissa yhdistyksissä arkistoinnissa olisi parantamisen varaa. Arkistointi tulisi järjestää yhdistyksissä niin, että kirjanpidon tositteet eivät jää rahastonhoitajan henkilökohtaiseksi huolenaiheeksi. Erityisesti sähköistä arkistoa on syytä kehittää ja hyödyntää, sillä sen avulla tositteet ja muut tarvittavat asiakirjat pysyvät paremmin tallessa.

Opinnäytetyön toimeksiantajayhdistys Espoon Kopsu Ultimate & Frisbeegolf ry:n puheenjohtaja totesi, että opinnäytetyötä varten kerätyt tutkimustulokset auttavat hahmottamaan kehityskohtia omassa yhdistyksessään. Hänen kertoi tunnistavansa myös mainittujen kehityskohteiden olemassaolon, ja totesi niiden olevan realistisesti kehitettävissä.

Jatkotutkimuksien kannalta yhdistyksien tilinpito voisi olla hyvä tutkimusaihe. Vasta vähän aikaa sitten voimaan astuneet säädökset yhdistyksien tilinpidosta asettaa pienille yhdistyksille vähemmän kirjanpitoon liittyviä velvollisuuksia, kuin mitä kirjanpitolaissa määrätään muille yhteisöille.

Voisi olla siis mielenkiintoista tutkia, siirtyvätkö yhdistykset hyödyntämään yksinkertaisempaa tilinpitoa ja millaisia vaikutuksia sillä on yhdistyksien taloushallintoon.

6.3 Tutkimuksen luotettavuusarviointi

Tässä alaluvussa arvioidaan opinnäytetyön luotettavuutta. Tutkimuksen luotettavuusarvioinnissa tärkeimpiä käsitteitä ovat reliabiliteetti eli reliabiliteetti ja validiteetti eli validiteetti. Määrällisessä tutkimuksessa reliabiliteetilla arvioidaan, onko tutkimuksen tulokset kerätty luotettavasti ja validiteetilla sitä, miten hyvin on tutkittu sitä ilmiötä kuin oli tarkoitus. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta tulee arvioida laajemmin kuin vain näiden mittareiden kautta. Validiteetin kannalta laadullisessa tutkimuksesta on keskeistä se, että tutkimus lisää tutkittavan ilmiön ymmärrettävyyttä ja puhuttelee sekä arkitodellisuutta että tiedeyhteisöä. Laadullisen tutkimuksen luotettavuusarvioinnissa arvioidaan myös sitä, kuinka hyvin tutkimus olisi toistettavissa jonkin toisen kohderyhmän kanssa. Lisäksi parantaakseen tutkimuksen luotettavuutta tutkijan tulisi tuoda omat päätelmänsä mahdollisimman selkeästi esille kuvattaessa tutkimustuloksia ja niistä tehtyjä johtopäätöksiä. (Puusa & Juuti 2020, 171–172.)

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisia haasteita sisältyy yhdistyksen taloushallintoon rahastonhoitajan näkökulmasta. Tutkimustulosten perusteella saatiin vastattua asetettuihin alaongelmiin, ja niiden kautta myös päätutkimusongelmaan ja tutkimustavoite saavutettiin. Tutkimustavoite on melko realistinen, sillä tutkijan ennakkokäsitys oli, että pääosin vapaaehtoisten ja usein niukoilla resursseilla järjestetystä taloushallinnosta löytyy lähes varmasti jonkinlaisia haasteita. Koska Suomessa on paljon pieniä yhdistyksiä, joissa toiminta pyörii vapaaehtoisten avulla, on myös opinnäytetyön aihe ajankohtainen. Tutkimuksen rajaus vain ei-ammattimaisiin taloudenhoitajiin yhdistyksessä koettiin hyödylliseksi, sillä ammattimaisella kirjanpitäjällä tuskin olisi havaittavissa samankaltaisia ongelmia, kuin vapaaehtoisesti ja vähäisellä kokemuksella tehtävään ryhtyneellä rahastonhoitajalla.

Tutkijalla oli mielestään hyvät valmiudet tutkimuksen toteuttamiseksi ja opinnäytetyön rakenne on tutkijan mielestä johdonmukainen. Tutkimuksen lähteinä pyrittiin pitämään mahdollisimman tuoreita ja pääasiassa enintään 10 vuotta vanhoja lähteitä. Tarkoituksena oli varmistaa, että opinnäytetyössä käytetyt lähteet ovat ajankohtaisia ja luotettavia. Opinnäytetyössä käytetty kieli on pyritty pitämään helposti ymmärrettävänä ja sanamuotoja on valikoitu kontekstiin sopivaksi.

Laadittu haastattelurunko toimi aineistonkeruussa oikein hyvin. Haastateltavat antoivat monipuolisia vastauksia kysymyksiin, eivätkä kysymykset tuottaneet vastaajille erityisiä haasteita niiden ymmärtämisessä. Empiirinen osa on luultavasti hyvin toteutettavissa uudelleen selkeän kysymyspohjan ja yksinkertaisen toteutustavan perusteella. Haastatteluiden toteutuksen aikana ei ilmennyt

häiriötekijöitä, ja ne sujuivat muutenkin luontevasti. Haastatteluaineisto tallennettiin haastattelun aikana erilliselle tiedostolle, joten haastatteluista ei tallennettu nauhoituksia. Vastausten tallentaminen haastattelun aikana sujui hyvin luontevasti. Aineiston keruun aikana tutkijan ja haastateltavien välillä vallitsi korkea luottamus.

Tutkimukseen valitut henkilöt valittiin näytteenomaisesti, sillä tutkija tunsi heidät entuudestaan. Tutkijalla ei kuitenkaan ollut esimerkiksi valtasuhdetta tai muuta yhteyttä haastateltaviin, mikä olisi voinut mahdollisesti vaikuttaa tutkimustuloksiin. Näytteen edustavuus on melko hyvä, sillä kaikki tutkimukseen osallistuneet rahastonhoitajat edustavat tyypillistä yhdistystä, jossa tutkimuksen pääongelmaa vastaavia haasteita saattaa esiintyä. Haastateltavia olisi mahdollisesti voinut olla vielä muutama lisää, mutta koska kyseessä on laadullinen tutkimus ja jo tutkimukseen osallistuneet rahastonhoitajat antoivat melko samankaltaisia vastauksia, eivät lisähaastattelut luultavasti olisi juuri-kaan muuttaneet tutkimuksen tuloksia. Opinnäytetyössä tutkimustulosten analysointia on pyritty kuvaamaan niin, että tutkimus olisi kuvauksen perusteella helposti toistettavissa esimerkiksi erilaisella kohderyhmällä. Analysoinnin ohella myös käytettyjä tutkimusmenetelmiä on pyritty avaamaan riittävästi.

Opinnäytetyön lopussa esitetään myös käytännön parannusehdotuksia yhdistysten taloushallinnon järjestämiseksi. Parannusehdotukset perustuvat tietoperustaan ja tutkimusaineistoon perusteella tehtyihin havaintoihin. Tutkimustuloksista pitäisi olla hyötyä myös toimeksiantajalle, sillä yhdistyksen on mahdollista tehdä parannuksia taloushallinnon prosesseihin kehitysehdotusten perusteella.

Tutkimuksen aikataulutuspäiväkirjalla oli onnistunut ja tutkimus valmistui tavoiteajassa. Haastattelut eivät vieneet paljoa aikaa, ja ne kaikki toteutettiin hyvin lyhyen ajan sisällä. Ajankäyttöä tutkimuksessa olisi voinut jakaa tasaisemmin niin, että sen loppuvaiheessa ei olisi jäänyt niin suurta työmäärää. Aikataulutusta vaikeutti myös se, että tutkimustavoitteen- ja ongelmien määrittely sekä aiheen uudelleenvalinta kesken opinnäytetyöprosessin veivät turhan paljon aikaa.

Opinnäytetyössä on pyritty huomioimaan tutkimuseettisiä periaatteita esimerkiksi haastatteluiden kannalta. Vastausten kannalta ei ollut olennaista, että haastateltavia tai heidän edustamiaan yhdistyksiä on mahdollista tunnistaa tutkimustulosten perusteella, ja tätä periaatetta on pyritty noudattamaan koko tutkimusprosessin ajan.

6.4 Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi

Alkuperäisen aikataulun mukaan opinnäytetyön oli tarkoitus olla valmis huhtikuun 2024 loppuun mennessä. Opinnäytetyöprosessi edistyi kevään aikana hyvää vauhtia ja valmistui lopulta tavoiteaikataulussa huhtikuun 2024 puolivälissä.

Opinnäytetyöprosessin alussa tarkoituksena oli tehdä opas toimeksiantajayhdistykselle, mutta opinnäytetyöprosessin edistyessä aihe muotoutui uudelleen tutkimustyyppiseksi työksi. Syynä muutokselle oli uusi kehitystyöhön liittyvä näkökulmani, jonka huomasin opinnäytetyöprosessin aikana. On mielestäni hyvin haasteellista lähteä kehittämään jotain tiettyä aihetta, kun ei tarkalleen edes tiedä, mitä ja miten sitä todella pitäisi kehittää. Kehitystyötä varten olisi joka tapauksessa pitänyt tehdä tietynlaista tutkimusta, joten päädyin lopulta toteuttamaan suoraan tutkimustyyppisen opinnäytetyön. Tämän kautta opinnäytetyöni muotoutui uudelleen kvalitatiiviseksi tutkimustyöksi, jonka avulla oli tarkoitus selvittää rahastonhoitajien kohtaamia ongelmia yhdistyksien taloushallinnossa.

Aiheesta oli haasteellista löytää monipuolisesti lähteitä, sillä monet tietoperustan alkulähteet ovat lakitekstissä. Kansainvälisten lähteiden hyödyntämistä en kokenut kannattavaksi, koska yhdistykseen liittyvissä lainsäädännössä ja muissa käytännöissä saattaa olla paljonkin eroja. Tietoperustan muodostaminen selkeäksi kokonaisuudeksi tuntui myös melko hankalalta, koska esimerkiksi taloushallinto on laaja käsite ja siihen liittyviä säädöksiä on niin paljon, että en pystynyt selittämään kaikkia siihen liittyviä asioita niin kattavasti, kuin olisin tahtonut.

Opinnäytetyöprosessin mahdollisesti yksi suurimmista haasteista oli sen vaiheiden aikatauluttaminen. Osittain opinnäytetyön tekeminen tuntui siltä, että prosessiin oli varattu jopa liikaa aikaa, jonka takia kirjoittamisen aikataulutusta oli vaikea suunnitella. Ajatus siitä, että tekee silloin tällöin vähän kerralla, osoittautui petolliseksi. Myös uuden harrastuksen aloittaminen opinnäytetyöprosessin aikana oli omiaan viemään resursseja muualle.

Muun muassa haastattelut, tutkimuksen toteutus, sekä tutkimuksen pohjalta tehdyt pohdinnat tuntuivat taas helpommilta opinnäytetyön osilta toteuttaa. Haastateltavat kertoivat mielellään tehtävistään yhdistysten taloushallinnon parissa ja toivat esille myös uusia näkökulmia, jotka olisivat muuten todennäköisesti jääneet huomaamatta. Haastatteluissa objektiivisen ja keskustelevan ilmapiirin pitäminen oli myös helppoa.

En itse ole tähän mennessä koskaan toiminut varsinaisena rahastonhoitajana yhdistyksessä, mutta olen hoitanut kuitenkin satunnaisesti muutamien yhdistysten kirjanpitoa tehdessäni töitä tilitoimistossa. Opintojen kautta myös osaamista yhdistystoiminnasta oli tullut varsin vähän, joten opinnäytetyön aiheen rajaaminen yhdistystoimintaan oli mielestäni hyvä tilaisuus kasvattaa ammatillista taloushallinnon osaamista rekisteröityjen yhdistysten osalta. Opinnäytetyöprosessin kautta olen mielestäni oppinut paljon uutta yhdistyksistä ja niiden taloushallinnon järjestämisestä. Yhdistysasioiden tunteminen muiden yhteisömuotojen rinnalla on tärkeässä osassa liiketalouden alan kokonaisvaltaista tuntemista.

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932

Espoon kaupunki s.a. Liikunta-avustukset. Luettavissa: <https://www.espoo.fi/fi/liikunta-ja-luonto/liikunta-avustukset#yleiset-ohjeet-712>. Luettu 4.4.2024

Espoon Kopsu Frisbeegolf & Ultimate Ry 2017. Yhdistyksen säännöt. Luettavissa: <https://github.com/Muusssi/Esko/blob/master/saannot/saannot.pdf>. Luettu 23.1.2024.

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 2. painos. Gaudeamus. Helsinki. E-kirja. Luettu: 31.3.2024.

Hämäläinen, J & Lempinen, M. 2018. Toiminnan suunnittelu ja hallinto yhdistyksissä. Helsingin seudun kauppakamari. E-kirja. Luettu: 14.4.2024.

Jormakka, R., Koivusalo, K., Lappalainen J., Niskanen, M. 2021. Laskentatoimi. Edita. E-kirja. Luettu: 8.4.2024.

Kaarlejärvi, S & Salminen, T. 2018. Älykäs taloushallinto – Automaation aika. Alma Talent. Helsinki. E-kirja. Luettu: 8.4.2024.

Kallio, M., Kangasniemi, A., Pöyhönen, K., Vierros, H. 2023. Yhdistykset ja säätiöt: kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen erityiskysymyksiä. 3. painos. ST- Akatemia Oy. Helsinki. E-kirja. Luettu: 21.2.2024.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336

Laki Suomen Punaisesta Rististä 25.2.2000/238

Lassuri, A. 7.9.2023. Naisen epäillään kavaltaneen yhdistykseltä noin 25 000 euroa – poikkeuksellista talousrikosta käsiteltiin torstaina oikeudessa. Yle. Luettavissa: <https://yle.fi/a/74-20049053>. Luettu: 31.3.2024

Loimu, K. 2013. Yhdistystoiminnan käsikirja. 6. uudistettu painos. Talentum Media. Helsinki. E-kirja. Luettu: 30.1.2024.

Myrsky, M. 2014. Yhdistysten ja säätiöiden verotus. Lakimiesliiton kustannus. Helsinki. E-kirja. Luettu 1.4.2024

Patentti- ja rekisterihallitus 19.9.2019. Yhdistyksen hallituksen puheenjohtaja ja muut nimenkirjoittajat. Luettavissa: https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/yhdistyksen_perustajalle/yhdistyksen_perustamisilmoitus/hallituksen_puheenjohtaja_ ja_muut_nimenkirjoittajat.html. Luettu 8.3.2024.

Patentti- ja rekisterihallitus 2.1.2024. Yhdistysten ja uskonnollisten yhdyskuntien lukumäärät. Luettavissa: <https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/yhdistysrekisterintilastoja/lukumääratyhdistysrekisterissajauskonnollistenyhdyskuntienrekisterissa.html>. Luettu: 23.1.2024.

Perustuslaki 11.6.1999/731

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry 2023. Pohjois-Karjalan järjestökysely 2023. Elektroninen tietoaaineisto. Luettavissa: <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2023/06/Pohjois-Karjalan-jarjestokysely-2023-PDF.pdf>. Luettu: 25.3.2024.

Poliisi s.a. Syventävää tietoa pienkeräyksistä. Luettavissa: <https://poliisi.fi/jarjestamisedellytykset>. Luettu: 24.1.2024.

Puusa, A & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus. Helsinki. E-kirja. Luettu: 16.2.2024.

Räsänen, J. 3.6.2023. Kirjanpito – mitä jokaisen yrittäjän tulisi tietää siitä? Procountor.fi. Luettavissa: <https://procountor.fi/blogi/kirjanpito/>. Luettu: 30.1.2024.

Halila, H & Tarasti, T. 2017. Yhdistysoikeus. 5. uudistettu painos. Alma Talent. Helsinki. E-kirja. Luettu: 10.4.2024.

Hannula, A., Kilpinen K., Lakari, T. 2015. Säätio: Käytännön käsikirja. 1. painos. Alma Talent. Helsinki. E-kirja. Luettu: 25.3.2024.

Mielenterveyden keskusliitto s.a. Järjestöavustukset. Luettavissa: <https://www.mtkl.fi/mielenterveysyhdistykset/yhdistyksen-abc/jasenjarjestoavustukset/#:~:text=avustukset%20ja%20hakuaika,Toiminta%20Davustus,painopiste%20on%20toiminnan%20j%C3%A4rjest%C3%A4minen%20j%C3%A4senist%C3%B6lle>. Luettu: 4.4.2024.

Merikanto, M. 1.3.2023. Yhdistyslaki muuttui helmikuun alussa – muutosten hyödyntäminen voi edellyttää sääntöjen päivittämistä. Taloushallintoliitto. Luettavissa: <https://taloushallintoliitto.fi/yhdistyslaki-muuttui-helmikuun-alussa-muutosten-hyodyntaminen-voi-edellyttaa-saantojen-paivittamista/>. Luettu: 9.4.2024.

Suomen Liitokiekkoliitto ry. 2024. Turnausjärjestämisen korvaukset, kenttatarve ja vastuut. Luettavissa: <https://drive.google.com/file/d/17LUhkHKw0KRLTca9EgQOSint0ywGpZoE/view>. Luettu: 10.2.2024.

Taavila, M. Asiaa yhdistyksistä osa 1 – Yhdistyksen taloushallinto. SYS Audit. Luettavissa: <https://www.sysaudit.fi/asiaa-yhdistyksista-osa-1-yhdistyksen-taloushallinto/>. Luettu: 4.4.2024.

Tilastokeskus 30.8.2018. Yhdistystoimintaan osallistui yli puolet väestöstä. Luettavissa: https://stat.fi/til/vpa/2017/vpa_2017_2018-08-30_tie_001_fi.html. Luettu: 23.1.2024.

Tilintarkastuslaki 18.9.2015/1141

Tomperi, S. 2018. Tilintarkastus – Normeista käytäntöön. 4. uudistettu painos. Edita Publishing. Helsinki. E-kirja. Luettu 18.3.2024.

Tomperi, S. 2023a. Kehittyvä kirjanpito. 19. uudistettu painos. Edita Publishing. Helsinki. E-kirja. Luettu: 21.2.2024.

Tomperi, S. 2023b. Käytännön kirjanpito. 31. uudistettu painos. Edita Publishing. Helsinki. E-kirja. Luettu: 11.3.2024.

Tuloverolaki 30.12.1992/1535

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Tammi. Helsinki. E-kirja. Luettu: 16.2.2024.

Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista 1753/2015

Verohallinto 1.1.2024. Yleishyödyllisen yhdistyksen tuloverotus. Luettavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/yhdistys-ja-saatio/yleishyodyllisen-yhteison-tuloverotus/>. Luettu: 30.1.2024.

Vinnikainen, M. 2023. Yhdistyksen ja säätiön tilinpäätösmalli. ST-Akatemia Oy. Helsinki. E-kirja. Luettu: 14.3.2024.

Yhdistyslaki 26.5.1989/503

Liitteet

Liite 1. Tutkimushaastattelun kysymykset

Taustakysymykset

- 1) Onko sinulla jokin koulutus, aiempaa työkokemusta tai jotain muuta osaamista, mikä on auttanut rahastonhoitajan tehtävässä toimimiseen?
- 2) Kuinka kauan olet toiminut rahastonhoitajan tehtävässä?

Teemakysymykset

- 3) Mitä tyypillisiin tehtäviisi kuuluu rahastonhoitajana?
- 4) Miten päädyit rahastonhoitajan tehtävään yhdistyksessäsi?
- 5) Oletko saanut mielestäsi riittävän perehdytyksen rahastonhoitajan tehtävässä toimimiseen?
- 6) Mikä on ollut vaikeinta rahastonhoitajan tehtävässä? Entä mikä sujuu helposti?
- 7) Koetko rahastonhoitajan tehtävän mielekkääksi?
- 8) Millaisia työkaluja, esim. ohjelmistot, käytätte taloushallinnossa, ja miten ne ovat vaikuttaneet tehtäviisi rahastonhoitajana?
- 9) Hyödynnättekö automaatiota tai tekoälyä yhdistyksen taloushallinnossa?
- 10) Onko esimerkiksi jäsenmaksujen tai muiden saatavien periminen tuottanut haasteita?
- 11) Miten/kuinka usein seuraat yhdistyksen taloudellista tilannetta, esim. laskutusta ja kuluja?
- 12) Onko kirjanpitoaineiston arkistointi järjestetty mielestäsi sujuvasti?
- 13) Jakautuuko vastuu taloudellisesta suunnittelusta mielestäsi hyvin yhdistyksessäsi?
- 14) Oletko kohdannut tehtävissäsi jotain odottamattomia haasteita tai riskejä?
- 15) Miten varmistut siitä, että yhdistyksen taloushallinto on järjestetty voimassa olevien lakien ja määräysten mukaisesti?
- 16) Miten valmistaudut toiminnantarkastukseen?
- 17) Millaiseksi olet kokenut yhteistyön toiminnantarkastajan kanssa ja koetko toiminnantarkastajan työn hyödylliseksi?